

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

Ekonomická fakulta

Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Studijní program: M4101 Zemědělské inženýrství

Studijní obor: Provozně podnikatelský obor

Regionální rozvoj a plošná ochrana souborů lidové
architektury v obcích okresu Prachatice a Český Krumlov

Vedoucí diplomové práce
doc. RNDr. Jiří Vaníček, CSc.

Autor
František Kolář

2008

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Literární přehled	12
2.1	Státní památková péče	12
2.1.1	Vznik památkové ochrany	12
2.1.2	System památkové péče.....	13
2.1.3	Kulturní památky	13
2.1.4	Ochrana a užívání kulturních památek	14
2.1.5	Finanční příspěvky a daňová zvýhodnění.....	15
2.2	Regionální politika.....	17
2.2.1	Regiony EU.....	17
2.2.2	Cíle regionální politiky	19
2.2.3	Fondy EU	20
2.2.4	ROP NUTS II Jihozápad.....	21
2.2.5	Programy evropské územní spolupráce	22
2.2.6	Grantové programy České republiky	25
2.2.7	Dotační tituly Jihočeského kraje.....	28
3	Metodika	31
3.1	Cíl práce	31
3.2	Sociologický průzkum	32
3.2.1	Výběrový soubor a způsob dotazování.....	32
3.2.2	Interpretace výsledků sociologického šetření.....	33
4	Výsledky a diskuse	34
4.1	Popis vesnických památkových rezervací a zón.....	34
4.1.1	VPR Stachy	34
4.1.2	VPZ Lažiště	40
4.1.3	VPZ Mahouš	45
4.1.4	VPZ Vitějovice.....	51
4.1.5	VPZ Třešňový Újezdec.....	57
4.1.6	VPZ Chalupy	60
4.1.7	VPZ Zvěřetice.....	63
4.1.8	VPZ Mirkovice	66
4.1.9	VPZ Pernek.....	72

4.2	Výsledky sociologických šetření	75
4.2.1	Výsledky šetření mezi obyvateli vesnických památkových rezervací a zón.....	75
4.2.2	Výsledky šetření mezi představiteli samospráv vesnických památkových rezervací a zón	84
4.2.3	Výsledky šetření mezi představiteli pobočky Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích.....	85
4.2.4	Shrnutí výsledků dotazníkového šetření	86
5	SWOT analýza výsledků a navržená opatření	88
5.1	SWOT analýza	88
5.2	Navržená opatření	90
6	Závěr	94
7	Použitá literatura	96
8	Přílohy.....	98

1 Úvod

Umělecké a historické, ale i technické, archeologické, přírodní a další památky po staletí obohacují dochované životní prostředí historických sídel a krajiny a přispívají k obecné vzdělanosti a všestrannému rozvoji národa. Úroveň péče o něj vyjadřuje v současném světě mimo jiné i vyspělost společenského systému a demokracie v dané zemi.

Jihočeská lidová architektura je nejen symbolem jižních Čech, ale do jisté míry také celého českého venkova. V druhé polovině 20. století se musel český venkov vyrovnat s celou řadou negativních změn, které se mimo jiné neblaze podepsali na tradičním vzhledu českých vesnic. Zejména odsun Němců a kolektivizace zemědělství znamenaly někdy zánik celých vesnic, bezpočtu historicky cenných objektů a odklon od tradiční vesnické architektury. V této souvislosti se začalo uvažovat o ochraně lidového stavitelství formou státní památkové péče.

Změna politické situace po listopadu 1989 přinesla v oblasti památkové péče dlouho očekávané prohlášení památkových rezervací, zón a ochranných pásem. Jihočeský kraj byl jediný, kde se již v roce 1990 podařilo vyhlásit soubor vesnických památkových zón. V roce 1995 prohlásila vláda a ministerstvo kultury České republiky 61 souborů lidové architektury vesnickými památkovými rezervacemi a 164 sídel vesnickými památkovými zónami, což konečně umožnilo účinnou ochranu urbanistického prostředí památkově chráněných vesnic.

Cílem diplomové práce je zjistit, do jaké míry ovlivňuje rozvoj venkovského prostoru památková ochrana souboru lidové architektury ve vesnických památkových rezervacích a zónách. Hlavním smyslem práce je zjistit postoje občanů, orgánů samosprávy a státní správy k této problematice. Výsledkem práce je navrhnout opatření směřující k dalšímu rozvoji studovaných území vybraného okresu, zejména posoudit možnost rozvoje turistického ruchu ve vybraných lokalitách.

V teoretické části práce jsou uvedeny základní informace o Státní památkové péči v České republice, regionální politice EU a stručný přehled dotačních titulů z fondů EU a ČR, které lze využít na podporu projektů k rozvoji studovaných území.

Analytická část práce je věnována popisu sledovaného území z hlediska rozsahu ochrany, demografických a socio-ekonomických dat. Výsledky sociologického průzkumu mezi občany vybraných území, řízený rozhovor se starosty obcí a zástupci Národního památkového ústavu jsou interpretovány v následující kapitole, na kterou

navazuje SWOT analýza a navržená opatření k dalšímu rozvoji památkově chráněných území ve sledovaných okresech.

Do diplomové práce byly zařazeny tyto vesnické památkové rezervace a zóny okresu Prachatice a Český Krumlov: Stachy, Lažiště, Mahouš, Vitějovice, Třešňový Újezdec, Chalupy, Zvěřetice, Mirkovice a Pernek. Oproti zadání byla nahrazena obec Libotyně (okres Prachatice) obcí Mirkovice (okres Český Krumlov). Záměrem bylo získat data z více obcí ležících v okrese Český Krumlov.

Obrázek č. 1: Zemědělská stavení ve Zvěřeticích

2 Literární přehled

2.1 Státní památková péče

2.1.1 Vznik památkové ochrany

Na sklonku 18. století, současně s rozvojem průmyslu a velkoměst, velmi často doprovázeným demolicemi starých staveb, se začal v Evropě stále více utvářet veřejný zájem na cílenou ochranu hmotného kulturního dědictví. Již tehdy si lidé dokázali uvědomit jedinečnost památek, dokládajících tvořivou práci a způsob myšlení předchozích generací, a nutnost jejich zachování jako nenahraditelného zdroje poznání národních dějin.

Na území soudobé habsburské monarchie, a tedy i v českých zemích, pocházejí nejstarší obecně závazné předpisy na ochranu památek z doby vlády císařovny Marie Terezie (1740 – 1780). Pravidelný výkon památkové péče byl posléze zajišťován prostřednictvím specializovaného odborného orgánu – Ústřední komise pro zjišťování a zachování stavebních památek.

V Československu v době po jeho vzniku v roce 1918 byl dřívější systém rakousko-uherské památkové péče dále rozvíjen. Byly založeny první samostatné státní památkové úřady a byly zdokonalovány způsoby soupisů a dokumentace památek.

Po roce 1945 se konfiskací majetku a zavedením zákonů o pozemkové reformě i jinými opatřeními dostal do státního vlastnictví bezpočet památek nemovitých i movitých. Aby byla zajištěna řádná péče o památky, byl vytvořen pojem státního kulturního majetku a zřízeny Národní kulturní komise pro správu státního kulturního majetku.

K zásadnímu opatření došlo vydáním vládního nařízení č. 112/1951 Sb. o reorganizaci státní památkové péče, které ustanovilo ústředním úřadem Ministerstvo školství, věd a umění. Národní kulturní komise se přeměnily v poradní sbory ministra školství.

Středoevropské tradice se uplatňují v naší památkové péči i nadále. Avšak stále významnější úlohu má dnes širší mezinárodní spolupráce. Česká republika se připojila v roce 1991 k úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Od roku 2000 je pro nás závazná Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy a rovněž Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy.

2.1.2 System památkové péče

Základním právním předpisem ochrany kulturních památek a ostatních složek památkového fondu v České republice je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Dále, jak již bylo zmíněno, jsou součástí českého právního řádu dvě mezinárodní smlouvy upravující památkovou ochranu: Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy a rovněž Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy.

Státní památkovou péči tvoří v ČR na jedné straně Ministerstvo kultury, jako nejvyšší správní úřad, jednotlivé krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou pravomocí. Na straně druhé je to Národní památkový ústav jako odborná organizace státní památkové péče.

2.1.3 Kulturní památky

Za kulturní památky prohlašuje ministerstvo kultury České republiky nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti.

2.1.3.1 Národní kulturní památky

Památky považované za nejvýznamnější součást národního kulturního bohatství jsou prohlašovány vládou za národní kulturní památky.

2.1.3.2 Památkové rezervace

Území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek může vláda České republiky nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany. Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami.

2.1.3.3 Památkové zóny

Území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní

hodnoty, může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.

2.1.4 Ochrana a užívání kulturních památek

Obrázek č. 2: Rekonstrukce domu v obci Mahouš

s ním (např. opravy, rekonstrukce a jiné úpravy). Zde se často střetávají zájmy vlastníků objektů v památkově chráněném území s nařízeními příslušných orgánů památkové péče. V některých případech bohužel dochází k úplnému zchátrání a zániku historicky cenného objektu.

Značným zásahem do práv vlastníka je například postup při obnově kulturní památky nebo objektu nalézajícího se v památkově chráněném území. Pokud chce vlastník kulturní památky provést její obnovu, je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou pravomocí. Podle zákona o státní památkové péči se za obnovu považuje každá údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování nebo jiná úprava kulturní památky nebo jejího prostředí. Za jinou úpravu kulturní památky se považuje modernizace, nástavba nebo přestavba budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky.

Orgán státní památkové péče vydá, po obdržení odborného posudku od státního Památkového ústavu, závazné stanovisko. Zde se vyjádří, jestli jsou vlastníkem navrhované práce z hlediska zájmu státní památkové péče přípustné a za jakých podmínek. Jedná-li se o rozsáhlejší stavební obnovu nemovité kulturní památky, je pro vlastníka výhodné, když požádá okresní úřad o vydání závazného stanoviska nejprve k záměru obnovy. V případě rozhodnutí okresního úřadu o přípustnosti tohoto záměru

vlastník zpracuje projektovou dokumentaci obnovy podle předem stanovených podmínek. Získá tak jistotu, že své finanční prostředky do přípravy obnovy objektu investuje hospodárným způsobem. Stejně by se mělo postupovat i v případě plánovaných novostaveb na území plošné památkové ochrany. Vlastník může využít bezplatnou odbornou pomoc, potřebné podklady a informace z průzkumů, výzkumů a dokumentace státního památkového ústavu. Tímto způsobem se lze, ve většině případů, vyhnout následným sporům mezi majiteli kulturních památek a zájmy státní památkové péče.

2.1.5 Finanční příspěvky a daňová zvýhodnění

Stát poskytuje vlastníkům kulturních památek nepřímou a přímou finanční podporu, jako kompenzaci za určitá omezení jejich vlastnických práv. Přímou finanční pomoc realizují ze svých rozpočtů obce, kraje a stát prostřednictvím Ministerstva kultury. Programy Ministerstva kultury jsou navrženy podle principu financování z více zdrojů, nejen ze strany státu, ale i ze strany vlastníků kulturních památek, obcí, krajů a ostatních veřejných i soukromých zdrojů.

Krajský úřad může poskytnout vlastníkům kulturní památky nebo vlastníkům nemovitosti nacházející se na památkově chráněném území příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky (rozdíl mezi náklady na památkáři schválené úpravy a původně zamýšlené řešení majitele objektu). Příspěvek se poskytuje na základě písemné, odůvodněné žádosti vlastníka, a to rozhodnutím po provedeném správním řízení. Příspěvek na zvýšené náklady je pro majitele „památkově nechráněné nemovitosti,“ vlastně jedinou možností, jak získat finanční prostředky od orgánů státní památkové péče. Vlastníci kulturních památek mohou dále čerpat z fondů Ministerstva kultury, které má v oblasti vesnických památkových rezervací a zónách k dispozici několik specializovaných programů:

2.1.5.1 Havarijní program

Finanční prostředky z tohoto programu jsou alokovány na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, zejména na odstranění vážných závad střech a nosných konstrukcí. Podíl vlastníka kulturní památky na úhradě nákladů obnovy by měl být alespoň 40 % ze smluvní ceny sjednané se zhotovitelem díla v daném kalendářním roce (včetně DPH) nebo 30 % z ceny nakoupeného materiálu

použitím v daném kalendářním roce, pokud jsou práce spojené s obnovou prováděny svépomocí. Finanční příspěvek by měl činit minimálně 70 tisíc Kč. Do Programu nelze zařadit akci obnovy kulturní památky, jejíž jednoroční náklady přesáhnou limit 2 miliony Kč bez DPH, nejde-li o případ zvláštního zájmu státní památkové péče, jako je např. urychlené odstranění škod vzniklých na kulturní památce živelnou událostí nebo požárem. V jednom kalendářním období nelze současně čerpat dotace z Havarijního programu a dalšího ze specializovaných programů ministerstva.

2.1.5.2 Program záchrany architektonického dědictví

Cílem tohoto programu je obnova nejcennějších kulturních památek architektonického dědictví v ČR. Jedná se například o hrady, zámky, kláštery, kostely a podobně. Předmět úprav musí směřovat k záchraně kulturní památky a nebo částí, které tvoří její podstatu. Program je poskytován jako účelová dotace ze státního rozpočtu podle zákona ČNR č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice a souvisejících prováděcích vyhlášek a opatření.

2.1.5.3 Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Program je určen pro obnovu a zachování kulturních památek, zejména památek lidové architektury (zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, boží muka, atd.), které se nacházejí na výše zmíněných památkově chráněných územích. Při výběru a posuzování akcí obnovy se přihlíží rovněž k tomu, jestli se obec přihlásila do Programu obnovy venkova. Podíl vlastníka nesmí být menší než 20 % ze smluvní ceny díla v příslušném kalendářním roce. V programu se realizují příspěvky v rozmezí od 80 tisíc do 2 milionů Kč.

2.1.5.4 Daňová zvýhodnění

V oblasti nepřímé finanční podpory státu určené vlastníkům kulturních památek jsou některými daňovými předpisy stanovena osvobození od daní a další daňová zvýhodnění.

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, upravuje osvobození od daně pro stavby, které jsou kulturními památkami a na nichž jejich vlastníci provádějí stavební

úpravy. Osvobození trvá po dobu osmi let počínaje rokem, který následuje po vydání příslušného stavebního povolení. Od daně z nemovitostí jsou dále osvobozeny budovy, které jsou kulturními památkami a jsou na základě smlouvy uzavřené mezi Ministerstvem kultury a vlastníkem zpřístupněny veřejnosti pro výchovně-vzdělávací účely.

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, stanovuje osvobození od daně darovací při nabytí vlastnického práva k nemovitostem, jež jsou kulturními památkami, pokud k němu dochází mezi příbuznými v přímé řadě nebo mezi manžely.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zvýhodňuje odpisy na nemovitě kulturní památky v případě jejich technického zhodnocení.

2.2 Regionální politika

Cílem regionální politiky je v obecném pojetí především redukovat prostorové nevyváženosti, hlavně v důsledku nerovnoměrného vývoje ekonomických aktivit, prosperity a konkurenceschopnosti jednotlivých regionů. Je potřebné najít v každém regionu skutečné předpoklady hospodářského rozvoje a mobilizováním jeho vlastních zdrojů a obyvatel podpořit aktivity, které zajistí budoucí rozvoj regionu.

Regionální politika Evropské unie, nazývaná též politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), je odrazem principu solidarity uvnitř Evropské unie, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů, aby se zvýšila kvalita života obyvatel celé Evropské unie.

2.2.1 Regiony EU

Každý členský stát EU má za sebou samostatný vývoj územně-správního členění respektujícího přirozené potřeby státní správy a obyvatel. Z toho důvodu existuje v Evropské unii 27 různých systémů správního členění, což omezuje možnosti vzájemného statistického a ekonomického srovnávání regionů pro účely politiky HSS.

Pro statistické monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v regionech byla proto v roce 1988 zavedena jednotná nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS). Na jejím základě jsou dle počtu obyvatel definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území.

Tabulka č. 1: Rozdělení regionů v EU

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Pramen: Fondy evropské unie

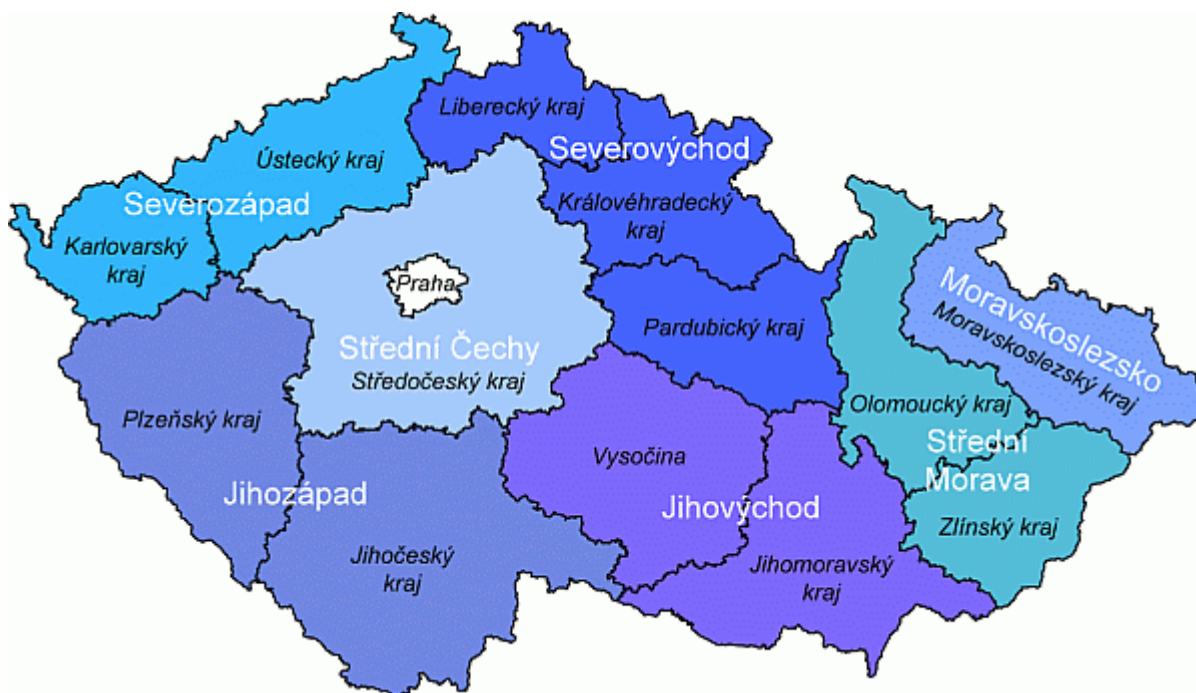
Česká republika byla historicky tradičně dělena na kraje odpovídající úrovni NUTS III, avšak kvůli vstupu do Evropské unie musela zavést mezi stát a kraje ještě jeden stupeň členění odpovídající úrovni NUTS II, tzv. regiony soudržnosti. Právě na úrovni NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Kromě tří úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění, které ale nejsou určující pro rozdělení prostředků z fondů EU. Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (LAU).

Tabulka č. 2: Členění území České republiky

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6 249

Pramen: Fondy evropské unie

Obrázek č. 3: Mapa krajů a regionů soudržnosti

2.2.2 Cíle regionální politiky

V období 2007-2013 je regionální politika zaměřena na tři cíle. K dosažení těchto cílů má v evropském střednědobém rozpočtovém rámci, prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, vyčleněno 308, 041 mld. Eur.

- **Cíl Konvergence** je zaměřen na podporu hospodářského a sociálního rozvoje regionů na úrovni NUTS II s hrubým domácím produktem na obyvatele nižším než 75 % průměru tohoto ukazatele pro celou Evropskou unii. Dále jsou k čerpání z tohoto cíle způsobilé státy, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru tohoto ukazatele pro celou Evropskou unii. Tento cíl je financovaný z ERDF, ESF a FS a v České republice pod něj spadají všechny regiony soudržnosti s výjimkou Hlavního města Prahy.
- **Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost** se soustředí na podporu regionů na úrovni NUTS II nebo NUTS I, které přesahují limitní ukazatele pro zařazení do cíle Konvergence. Tento cíl je financovaný z ERDF a ESF a v České republice pod něj spadá Hlavní město Praha.
- **Cíl Evropská územní spolupráce** je určen k podpoře přeshraniční spolupráce regionů na úrovni NUTS III nacházejících se podél všech vnitřních a některých

vnějších pozemních hranic a všech regionů úrovně NUTS III podél námořních hranic, které jsou od sebe obecně vzdáleny nejvýše 150 kilometrů. Dále je podporována meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. Tento cíl je financovaný z ERDF a v České republice pod něj spadají všechny regiony.

Tabulka č. 3: Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky HSS v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU27		Fondy pro ČR	
Konvergence	251,16 mld. €	81,54 %	25,88 mld. €	96,98 %
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13 mld. €	15,95 %	419,09 mil. €	1,56 %
Evropská územní spolupráce	7,75 mld. €	2,52 %	389,05 mil. €	1,46 %
Celkem	308,04 mld. €	100,00 %	26,69 mld. €	100,00 %

Pramen: Fondy evropské unie

2.2.3 Fondy EU

Politika hospodářské a sociální soudržnosti je naplňována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

2.2.3.1 Strukturální fondy

Strukturální fondy jsou určeny pro chudší nebo jinak znevýhodněné regiony (např. venkovské a problémové městské oblasti, upadající průmyslové oblasti, oblasti s geografickým nebo přírodním znevýhodněním, jako například ostrovy, hornaté oblasti, řídké osídlené oblasti a pohraniční regiony). Existují dva strukturální fondy:

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)**

ERDF slouží k podpoře investičních projektů, jako je např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, výstavby poldrů a úpravy koryt řek, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajícím podnikatelům, rozvoj a obnova sportovních areálů

využitelných pro cestovní ruch, rekonstrukce kulturních památek, využívání obnovitelných zdrojů energie, výsadba regenerační zeleně, ekologické a energeticky efektivní sanace bytových domů, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón, zavádění služeb elektronické veřejné správy, posilování spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech, modernizace systému krizového managementu apod.

- **Evropský sociální fond (ESF)**

ESF je určen k podpoře neinvestičních projektů, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, podpora začínajícím OSVČ, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky, zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru apod.

2.2.3.2 Fond soudržnosti (FS)

FS je na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí.

2.2.4 ROP NUTS II Jihozápad

Regionální operační program NUTS II Jihozápad je určen pro region soudržnosti Jihozápad, který tvoří společně Jihočeský a Plzeňský kraj. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu vč. modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších

podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury.

ROP NUTS II Jihozápad je financován Evropským fondem pro regionální rozvoj a řízen Regionální radou soudržnosti regionu Jihozápad. Jako jeden z regionálních operačních programů je realizován v cíli Konvergence. Na jeho financování je vyčleněno 619, 7 milionů Euro. Financování programu dále počítá s navýšením o 109, 4 milionů Euro z českých veřejných zdrojů.

ROP NUTS II Jihozápad je rozdělen na 4 prioritní osy, které upřesňují jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny:

- Dostupnost center
- Stabilizace a rozvoj měst a obcí
- Rozvoj cestovního ruchu
- Technická pomoc

2.2.5 Programy evropské územní spolupráce

2.2.5.1 Operační program Mezuregionální spolupráce

Operační program Mezuregionální spolupráce (OPMS) se zaměřuje na spolupráci mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů na regionální a místní úrovni s cílem výměny a přenosu zkušeností a zajištění společného rozvoje přístupů a nástrojů, které mají za úkol zlepšit účinnost politiky regionálního rozvoje. Hlavními oblastmi spolupráce jsou inovace a znalostní ekonomika, životní prostředí a ochrana před riziky.

OPMS je určen pro všechny členské státy EU, Norsko a Švýcarsko a je řízen Conseil Régional Nord - Pas de Calais ve Francii. V České republice je Národním kontaktním místem Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Operační program je financován z ERDF a spadá mezi operační programy v cíli Evropská územní spolupráce. Celkem je na jeho financování vyčleněno 321, 3 milionů Euro. Tyto prostředky mají být doplněny o dalších 83, 8 milionů Euro z národních rozpočtů zúčastněných států. Česká republika se bude na programu podílet 200 tisíci Euro.

Z programu se realizují projekty výměna zkušeností a přenos zkušeností. OPMS obsahuje 3 priority:

- Inovace a znalostní ekonomika
- Životní prostředí a ochrana před riziky
- Technická podpora

Obrázek č. 4: Mapa členských států OPMS

2.2.5.2 Operační program Nadnárodní spolupráce

Operační program Nadnárodní spolupráce (OPNS) je rozdělen do několika zón. Česká republika patří do zóny Střední Evropa a OP Nadnárodní spolupráce sdílíme s Rakouskem, Polskem, částí Německa, Maďarskem, Slovinskem, Slovenskem, částí Itálie a z nečlenských zemí s částí Ukrajiny.

Cílem OPNS je výměna a přenos zkušeností, především v oblastech inovací, dopravní dostupnosti, životního prostředí a zvyšování atraktivity měst a regionů. Podporováno bude vytváření partnerství a sítí podporujících dosahování konkrétních výstupů a výsledků, které přímo vedou ke konkrétním budoucím iniciativám a investicím.

Řídicím orgánem OPNS je Amt der Wiener Landesregierung v Rakousku, v České republice je Národním koordinátorem Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Operační program je realizován v cíli Evropská územní spolupráce a je financován z ERDF. Pro Českou republiku je v něm vyhrazeno 37,5 milionů Euro.

OPNS je rozdělen do následujících 5 priorit:

- Usnadňování/umožňování inovace ve střední Evropě
- Zlepšování dostupnosti střední Evropy a v rámci ní
- Odpovědné užívání životního prostředí
- Zvyšování konkurenceschopnosti a atraktivity měst a regionů
- Technická pomoc

Obrázek č. 5: Oblast působnosti OPNS Střední Evropa

2.2.5.3 Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko

Operační program Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko vznikl za účelem podpory přeshraniční hospodářské, kulturní a komunální spolupráce, rozvoj cestovního ruchu, podporu vzdělání a sociální integrace, zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu a ochranu životního prostředí. Hlavním cílem programu je zvýšení konkurenceschopnosti pohraničí a trvalé zlepšení životních podmínek obyvatel. Při realizaci projektů musí postupovat obě strany společně a výsledek musí být oboustranně prospěšný.

Program je určen pro české kraje Karlovarský, Plzeňský a Jihočeský, z německé strany pro zemské okresy Cham, Freyung - Grafenau, Hof, Neustadt an der Waldnaab, Regen, Schwandorf, Tirschenreuth a Wunsiedel im Fichtelgebirge, Amberg - Sulzbach, Bayreuth, Deggendorf, Kronach, Kulmbach, Passau, Regensburg a Straubing - Bogen a

statutární města Amberg, Bayreuth, Passau, Regensburg a Straubing, Hof a Weiden.

OP ČR – Bavorsko je řízen Bavorským státním ministerstvem hospodářství, infrastruktury, dopravy a technologie a Ministerstvem pro místní rozvoj ČR. Financování je realizováno prostřednictvím ERDF, v rámci cíle Evropská územní spolupráce. Pro českou stranu je určeno 55 milionů Euro z fondů EU.

Pro konkrétní vymezení podporovaných oblastí slouží následující 2 osy:

- Hospodářský rozvoj, lidské zdroje a sítě
- Rozvoj území a životního prostředí

2.2.5.4 OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko

Hlavním cílem Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko (OP ČR – Rakousko) je stejně jako u OP ČR – Bavorsko zvýšení konkurenceschopnosti pohraničí a trvalé zlepšení životních podmínek obyvatel.

OP ČR - Rakousko je určen pro české kraje Jihočeský, Jihomoravský a Vysočina, z rakouské strany jde o regiony Waldviertel, Weinviertel, Wiener Umland Nordteil, Mühlviertel a město Vídeň.

Operační program řídí Úřad spolkové vlády Dolního Rakouska a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. . Financování je realizováno prostřednictvím ERDF, v rámci cíle Evropská územní spolupráce. Pro českou stranu je z fondů EU uvolněno 69,1 milionů Euro.

Projekty budou realizovány podle 3 prioritních os:

- Socioekonomický rozvoj, cestovní ruch a transfer knowhow
- Regionální dostupnost a udržitelný rozvoj
- Technická pomoc

2.2.6 Grantové programy České republiky

2.2.6.1 Program obnovy venkova

Program obnovy venkova byl přijat vládou České republiky už v roce 1991. V současné době spadá program pod agendu Ministerstva pro místní rozvoj a na období 2007 - 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcími pravidly uvedené normy.

Cílem programu je podpořit obnovu a rozvoj venkova v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 11. listopadu 1998 č. 730 (rozvoj venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření). Program obnova venkova předpokládá participaci obyvatel venkova, občanských spolků a sdružení při obnově jejich obce v souladu s místními tradicemi. Podpora je poskytována formou investiční a neinvestiční dotace na schválené projekty.

- **Investiční dotace** - náklady jsou spojené s pořízením majetku nebo s jeho obnovou, při níž je majetek zhodnocován, případně i na náklady na údržbu a opravu majetku, pokud jsou součástí investiční akce.
- **Neinvestiční dotace** - náklady jsou spojené s údržbou a opravou majetku, nedochází-li ke zhodnocování majetku.

Dotační tituly:

Dotační titul č. 1 – Podpora vítězů soutěže Vesnice roku

Dotaci lze poskytnout na:

- obnovu a údržbu venkovské zástavby a občanské vybavenosti (např. radnice, školy, předškolní zařízení, kulturní zařízení, hasičské zbrojnice, sakrální stavby, hřbitovy, drobné stavby) s výjimkou bytového fondu ve vlastnictví obce, komplexní úpravu veřejných prostranství,
- obnovu a zřizování veřejné zeleně,
- rekonstrukci a výstavbu místních komunikací, stezek a veřejného osvětlení,
- přípravu a realizaci propagačních materiálů obce v souvislosti s umístěním v soutěži Vesnice roku.

Účastníkem programu je obec, která získala ocenění modrou, zelenou, bílou, oranžovou nebo zlatou stuhou v krajském kole soutěže Vesnice roku 2007 nebo se umístila na 1. - 3. místě v celostátním kole této soutěže. Na základě výjimky ministra může být účastníkem programu i obec oceněná v předchozích ročnících soutěže, pokud

dotace nebyla v minulosti poskytnuta. Dotace může být poskytnuta až do výše 80 % celkové výše skutečně vynaložených přímých nákladů na projekt.

Dotační titul č. 2 – Podpora zapojení dětí a mládeže do komunitního života v obci

Dotaci je možné využít k podpoře projektů sloužící převážně dětem a mládeži, na jejichž výběru a přípravě nebo realizaci se děti a mládež aktivně podílejí, a které jsou zaměřené na:

- obnovu a údržbu venkovské zástavby a občanské vybavenosti (např. školy, předškolní zařízení, kulturní zařízení, drobné sakrální stavby a památky),
- úpravu veřejných prostranství,
- obnovu a zřizování veřejné zeleně,
- rekonstrukci nebo vybudování zařízení pro volnočasové aktivity (hřiště, klubovny, cyklostezky, bruslařské dráhy, naučné stezky apod.).

Podpora může být poskytnuta obci o velikosti do 3000 obyvatel nebo svazku obcí, který je registrován v souladu se zákonem o obcích, a to pouze v případě, že projekt zasahuje do katastrálního území více obcí. Na dotaci může být poskytnuto až 70 % celkové výše skutečně vynaložených přímých nákladů akce. Dolní limit dotace na jednu akci činí 50 tisíc Kč. Horní limit dotace na jednu akci činí 300 tisíc Kč.

Dotační titul č. 3 – Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova

Dotaci lze poskytnout k podpoře projektů zaměřených na:

- prezentaci úspěšných projektů zaměřených na obnovu a rozvoj venkova,
- výměnu zkušeností při přípravě projektů zaměřených na obnovu a rozvoj venkova
- podporu spolupráce a odborného vzdělávání zástupců obcí zaměřeného na obnovu a rozvoj venkova.

U dotačního titulu č. 3 je účastníkem programu obec do 3000 obyvatel nebo svazek obcí, který je registrován v souladu se zákonem o obcích. Dotace je poskytována až do výše 70 % celkové výše skutečně vynaložených přímých nákladů akce. Horní limit dotace na jednu akci činí 200 tisíc Kč.

2.2.7 Dotační tituly Jihočeského kraje

V roce 2008 vyhlásil Jihočeský kraj několik grantových programů určených k záchraně movitého a nemovitého kulturního dědictví na území Jihočeského kraje.

2.2.7.1 Nemovité kulturní památky 2008

Grantový program Nemovité kulturní památky 2008 je určen pro vlastníky kulturních památek. Jeho cílem je podpora, zachování a obnova nemovitých kulturních památek s důrazem na zachování památkové podstaty objektů, jejich vhodného a přiměřeného využívání a na veřejnou prezentaci kulturního dědictví.

Finanční prostředky mohou být poskytnuty na záchranu a zachování nemovitých kulturních památek repasováním a obnovou původního stavebního, technologického a materiálového řešení.

Celková alokace finančních prostředků dosahuje 20 milionů Kč. Finanční podpora může činit maximálně 70 % celkových nákladů projektu, maximální výše podpory může být 500 tisíc Kč. Grant nelze poskytnout na projekty, které jsou spolufinancovány z programů Ministerstva kultury ČR s výjimkou Havarijního programu. Podporu nelze převést na financování jiného projektu.

Každý grantový projekt je posuzován podle kritérií uvedených v „Zásadách a pravidlech pro poskytování podpor Jihočeského kraje“ a podle dalších specifických kritérií, kterými jsou zejména:

- záchrana nemovité kulturní památky šetrnou obnovou se zachováním historické hodnoty památky,
- stupeň poškození památky, pokud poškození nebylo zaviněno současným vlastníkem,
- vhodnost navrhovaného využití s ohledem na kulturně historické hodnoty nemovité kulturní památky,
- zpřístupnění nemovité kulturní památky veřejnosti.

2.2.7.2 Zvýšené náklady obnovy památkově chráněných staveb 2008

Účelem programu je podpora zachování a obnovy památkově chráněných staveb za použití tradičních materiálů, technologií a řemeslných postupů.

O dotaci mohou žádat vlastníci památkově chráněných staveb (nemovitých kulturních památek a nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se na území městských památkových rezervací a zón, vesnických památkových rezervací a zón, krajinných památkových zón a památkových ochranných pásem) na území Jihočeského kraje. Dotaci nelze poskytnout na projekty, které jsou spolufinancovány z programů Ministerstva kultury ČR.

Celková alokace finančních prostředků činí 6 milionů Kč. Maximální výše dotace pro jeden projekt je 100 % prokázaného rozdílu, který vznikl použitím materiálů, technologií a řemeslných postupů odpovídajících stavebně historické hodnotě památkově chráněné stavby a době jejího vzniku, oproti ceně obnovy za použití běžných materiálů a technologií. Dotaci nelze převést na financování jiného projektu.

2.2.7.3 Obnova drobné sakrální architektury v krajině 2008

Program Obnova drobné sakrální architektury v krajině 2008 byl vyhlášen za účelem záchranu, zachování a obnovy objektů drobné sakrální architektury (bez ohledu na to, zda jsou památkově chráněny či nikoli), na území Jihočeského kraje, s výjimkou objektů nacházejících se na soukromých oplocených pozemcích.

Celková alokace finančních prostředků je 1 milion Kč. Finanční podpora může činit maximálně 70 % celkových nákladů projektu, maximální výše podpory je 50 tisíc Kč na jeden projekt. Grant nelze poskytnout na projekty, které jsou spolufinancovány z programů Ministerstva kultury ČR, spolufinancování z ostatních zdrojů je možné. Podporu nelze převést na financování jiného projektu.

Grantové prostředky lze poskytnout pouze za předpokladu, že obnova objektu, bude prováděna šetrným konzervačním způsobem, výhradně za využití tradičních materiálů, technologií a řemeslných postupů a především takovým způsobem, aby nemohla být poškozena malířská výzdoba případně dochovaná pod současnými nátěrovými vrstvami.

2.2.7.4 Movité kulturní dědictví 2008

Grantový program je vypsán na podporu zachování a zajištění kvalitní restaurátorské obnovy předmětů movitého kulturního dědictví s důrazem na zachování kulturně historické podstaty předmětů, jejich vhodného umístění a využití. Dotace mohou být poskytnuty na záchranu, zachování a restaurování předmětů movitého

kulturního dědictví v případech, kdy není možné veškeré potřebné náklady krýt z vlastních zdrojů žadatele, případně z jiných dalších zdrojů. Tyto předměty musí být umístěny na území Jihočeského kraje a musí být kulturními památkami nebo být umístěny ve veřejně přístupných prostorách.

Příjemci podpory mohou být vlastníci předmětů movitého kulturního dědictví, s výjimkou státu a právnických osob s majetkovou účastí státu. Grant nelze poskytnout na projekty, které jsou spolufinancovány z programů Ministerstva kultury ČR, spolufinancování z ostatních zdrojů je možné.

Celková alokace finančních prostředků je 2 miliony Kč. Maximální výše dotace pro jeden projekt činí 100 tisíc Kč. Podíl dotace na celkovém financování restaurování může dosahovat maximálně 70%. Podporu nelze převést na financování jiného projektu.

3 Metodika

3.1 Cíl práce

V roce 1995 bylo na základě zákona č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších předpisů prohlášeno 61 souborů lidové architektury vesnickými památkovými rezervacemi a 164 sídel vesnickými památkovými zónami. Cílem práce je zjistit, do jaké míry ovlivňuje rozvoj venkovského prostoru památková ochrana souborů lidové architektury ve vesnických památkových rezervacích a vesnických památkových zónách. Smyslem práce je zjistit názory a postoje občanů, orgánů místní samosprávy a státní správy a komplexně tak posoudit důsledky pro další rozvoj vybraných sídel. Do diplomové práce byly zahrnuty následující památkové rezervace a zóny v okrese Prachatice a Český Krumlov: Stachy, Lažiště, Mahouš, Vitějovice, Třešňový Újezdec, Chalupy, Zvěřetice, Mirkovice a Pernek.

Diplomová práce byla vypracována podle následujícího metodického postupu:

1. Studium odborné literatury a sběr sekundárních informací.
2. Popis studovaných území z hlediska rozsahu ochrany, demografických a socio-ekonomických dat.
3. Provedení sociologického průzkumu s obyvateli vybraných vesnických památkových rezervací a zón, a dále vedení řízeného rozhovoru s představiteli místní samosprávy dotčených obcí a s odpovědným pracovníkem Národního památkového ústavu.
4. Zhodnocení primárních a sekundárních dat statistickými metodami a SWOT analýzou.
5. Navržení vhodných opatření k dalšímu rozvoji památkově chráněných území.

3.2 Sociologický průzkum

K získání primárních dat byl proveden sociologický průzkum pomocí metody osobního dotazování. Osobní dotazování je nejběžnější metoda získávání informací při výzkumech veřejného mínění. K jeho hlavním výhodám patří možnost získání informací hlubšího a širšího zaměření a snadnější porovnatelnost informací. Dále je výhodné, že je rozhovor veden stále pod kontrolou a tazatel může kdykoliv připojit své poznámky, které pomáhají k osvětlení problému. Rozhovor blízký běžnému rozmlouvání může být pro respondenta zajímavější a tím se snižuje podíl odmítajících respondentů. Hlavní nevýhodou osobního dotazování, vynecháme-li časovou a finanční náročnost, je neochota lidí, která může pramenit např. z nedostatku času, pocitu možné identifikace nebo z vnitřních zábran respondenta.

3.2.1 Výběrový soubor a způsob dotazování

Pro vytvoření výběrového souboru je třeba nejprve určit výběrovou jednotku. Za výběrovou jednotku byl zvolen obyvatel obce, ve které se nachází vesnická památková rezervace či zóna. Výběrové šetření bylo provedeno náhodným (pravděpodobnostním) výběrem. Tento výběr je založen na principu, aby pravděpodobnost toho, že se jednotka základního souboru stane jednotkou výběrového souboru, byla pro všechny jednotky základního souboru stejná. Výběrový soubor tvoří celkem 100 respondentů všech obcí s plošnou památkovou ochranou.

Pro zjištění názorů a postojů občanů žijících na území památkově chráněných obcí byl využit předem připravený dotazník (viz Příloha č. 1). Dotazování proběhlo formou standardizovaného rozhovoru, při kterém respondent odpovídá na předem jasně formulované otázky. Tazatel tyto odpovědi sám zaznamenává. Otázky v dotazníku pro obyvatele vesnických památkových rezervací a zón jsou převážně otázky uzavřené. Tyto otázky mají předem stanoveny varianty odpovědí. Varianty byly zvoleny tak, aby nenutily respondenta přiklonit se k odpovědi, kterou si není jistý. Uzavřené otázky jsou výhodné pro svou jednoduchost, kvalitativní stejnorodost odpovědí a snadné zpracování.

Dotazník pro představitele samosprávy vesnických památkových rezervací a zón (viz Příloha č. 2) obsahuje, kromě uzavřených otázek, také otevřené otázky. Tyto otázky

nepředkládají dotazovanému žádnou variantu odpovědi předem a je zcela na něm, jakou odpověď zvolí. Otevřené otázky dávají respondentovi velkou svobodu vyjádření. Variabilita odpovědí je velmi vysoká, různá je i úroveň obecnosti, a proto se obtížně zpracovávají.

Dotazník pro kompetentního představitele Národního památkového ústavu je uveden v Příloze č. 3.

3.2.2 Interpretace výsledků sociologického šetření

Výsledky sociologického šetření jsou prezentovány ve čtvrté kapitole. Pro snadnou orientaci byly výsledky zpracovány formou grafické četnosti. Primární data byla zpracována programem Excel. Pro získání podkladů k navržení vhodných opatření dalšího rozvoje vybraných památkově chráněných území byla provedena SWOT analýza. Jejím cílem je popis silných a slabých stránek venkovského prostoru a zjištění příležitostí a hrozeb působících na památkově chráněná území především zvenčí.

K popisu studovaných území z hlediska rozsahu ochrany, demografických a socio-ekonomických dat byla zpracována především sekundární data Národního památkového ústavu a Českého statistického úřadu. Obce Chalupy, Třešnový Újezdec, Zvěřetice a Pernek spadají pod obecní úřady větších obcí, proto u nich není k dispozici tolik statistických dat jako u ostatních vybraných obcí.

4 Výsledky a diskuse

4.1 Popis vesnických památkových rezervací a zón

4.1.1 VPR Stachy

4.1.1.1 Základní charakteristika obce

Obrázek č. 6: Roubený dům č. p. 67

Obec Stachy leží na dně Stašské kotliny, obklopené ze všech stran výraznými zalesněnými hřbety. Na severu je to masiv Javorníka (1066 m) a Královského kamene (1058 m), dvou nejvyšších bodů Javornické hornatiny. Západní stranu vymezuje hřeben Příkladba (1219 m), jižní stranu vrch Výška (1117 m) a Hrb (1070 m) a východní stranu uzavírá nižší vrch Kohoutová (894 m). Vnitřní plocha kotliny je odvodňována potokem Spůlkou a jeho přítoky. Stachy se nachází 10 km severozápadně od města Vimperka na hranici CHKO Šumava v nadmořské výšce 740 m.

Okolní oblasti Stach byly kolonizovány již ve 13. století. Velkou pozornost přitahovala zdejší rýžoviště zlata v povodí šumavských řek, Spůlku nevyjímaje. Obec s původním názvem Stachov vznikla patrně na počátku 16. století kolem někdejší sklárny. Stachy bývaly střediskem jedné z rychet Královského hvozdu a místní obyvatelé, označovaní jako Králováci, sloužili panovníkům při ochraně zemské hranice. Přestože bylo toto území v soukromých rukou, udrželi si místní obyvatelé významná královská privilegia a svobody.

Velký rozvoj prožívaly Stachy, jediná ryze česká rychta, zejména v 18. a 19. století. V té době byla obec známá sklářstvím a výrobou dřevěného zboží - šindel, dřeváky, špejle, hračky a další.

Obec Stachy svým vzhledem připomíná spíše městečko, i když nikdy v historii městská práva nezískala. Nejstarším jádrem zástavby je nepravidelný shluk stavení u potoka, soustředěný okolo cesty z Vimperka do Kašperských hor. Teprve v průběhu

19. století se zformovalo dnešní náměstí.

Jižně od vsi vznikl roku 1781 nejstarší pozdně barokní stašský kostel. Ten brzy potřebám lidnaté farnosti nestačil, a proto byl v letech 1842 až 1849 postaven nový velký empírový kostel. Na místní poměry je nezvykle velký, padesát metrů dlouhý a šestnáct metrů široký. V budově bývalé fary, na náměstí severně od nového kostela, sídlí obecní úřad.

Přímo v obci se dochovalo několik příkladů pošumavské lidové architektury. Zdejší domy mají světnice sroubené z nehraněných kuláčů, obložené obvykle svisle kladenými prkny nebo šindelem, v nichž je obytná a hospodářská část spojena v jeden celek. Charakteristickým rysem stašských domů jsou pavláčky v bedněných štítech.

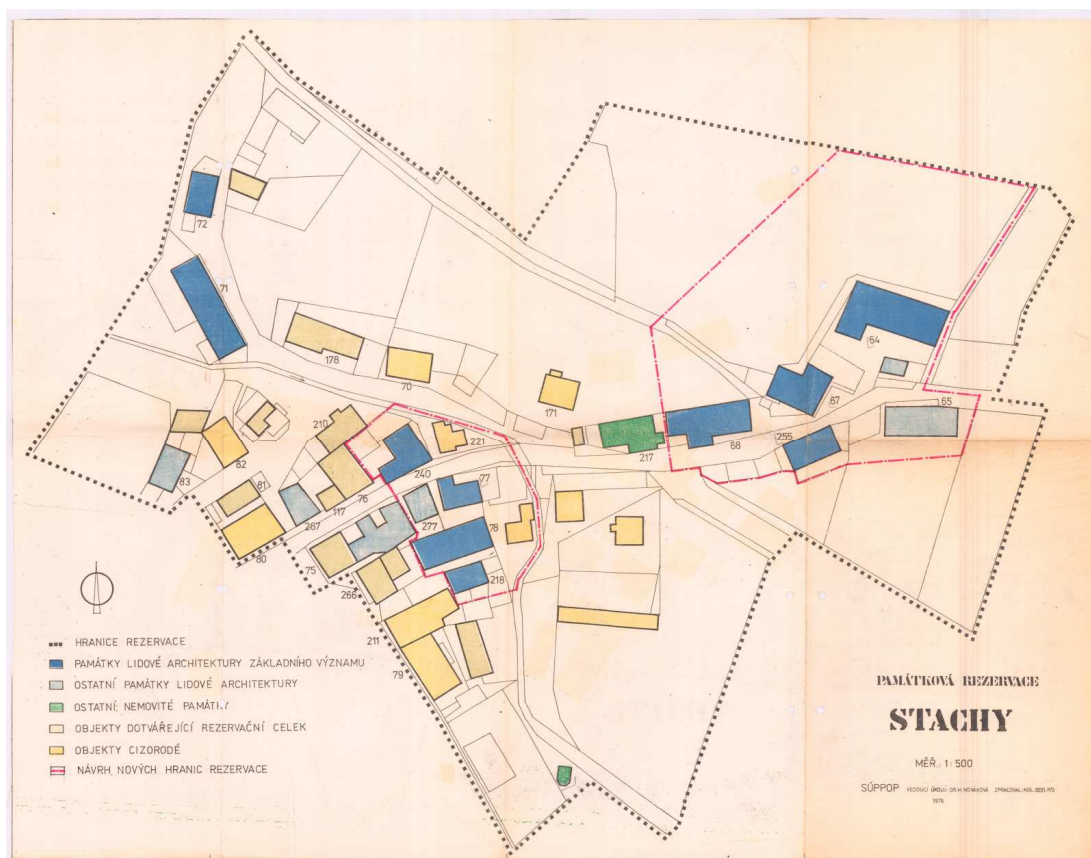
Obrázek č. 7: Roubený dům č. p. 68

Roubené stavby najdeme v obci ve východní části vesnice podle trasy někdejší cesty nad silnicí (například domy č. p. 64, 67, 68, 255, 65), v úzkém pásu mezi zástavbou náměstí a korytem potoka (například domy č. p. 77, 218, 240) nebo při výjezdu směrem na Kašperské hory stojí velký šumavský dům č. p. 87.

V jádru vsi se zachovalo i několik zajímavých zděných staveb (například dům č. p. 76, 75, 202). Pozoruhodnou stavbou je také klasicistní stašský mlýn č. p. 71 severně od náměstí. V čelním štítu se dochoval dymný otvor pro odvod kouře z nástěnného osvětlovacího krbečku mlýnice, jedná se o středověký prvek, který přetrvával v lidové architektuře Stašska až do 19. století.

V době 1. republiky ve Stachách vzniklo několik architektonicky kvalitních staveb – zejména vilek. V průběhu druhé poloviny 20. století Stachy dále rostly, ale jádro obce bohužel postihla řada nešťastných zásahů. Nejcennější soubor roubených domů přežala frekventovaná silnice a v jeho těsném sousedství vzniklo autobusové nádraží. Proto byla vesnická památková rezervace vyhlášena roku 1995 prostorově zredukována a rozsah se omezil pouze na komplex několika roubených domů bez novější zděné zástavby.

4.1.1.2 Mapa VPR Stachy

Obrázek č. 8: Mapa VPR Stachy (pramen: Archív NPÚ)

4.1.1.3 Socioekonomická data

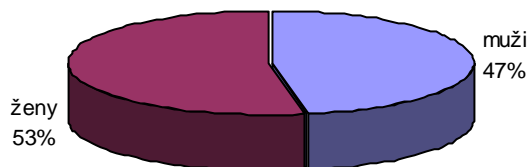
Tabulka č. 4: Obyvatelstvo – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		1216
Z toho	muži	575
	ženy	641
věk 0 - 14		170
věk 15 - 59		711
věk 60 a více		335

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 4 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří ženy (53 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 1: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 5: Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání

Obyvatelstvo 15-ti leté a starší		1046
V tom podle stupně vzdělání	bez vzdělání	5
	základní včetně neukončeného	299
	vyučení a střední odborné bez maturity	405
	úplné střední s maturitou	232
	vyšší odborné a nástavbové	30
	vysokoškolské	65
	nezjištěno	10

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 5 ukazuje, že nejvíce obyvatel má střední odborné vzdělání bez maturity, následuje základní vzdělání a úplné střední s maturitou. Nejméně je zastoupené vyšší odborné a nástavbové vzdělání.

Tabulka č. 6: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Obyvatelstvo celkem		1216
Ekonomicky aktivní celkem		534
V tom	zaměstnaní	514
	nezaměstnaní	20
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo		677
Z toho	nepracující důchodci	396
	žáci, studenti, učni	164

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 6 je patrný trend stárnutí společnosti v obci, která se v důsledku promítá do skladby obyvatel tím, že ekonomicky neaktivní obyvatelé převažují nad aktivními. Naopak pozitivní je nezaměstnanost v obci, která v roce 2001 činila 3,7 %.

Tabulka č. 7: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		1216
Ekonomicky aktivní celkem		534
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	31
	průmysl	146
	stavebnictví	69
	obchod, opravy motorových vozidel	57
	doprava, pošty a telekomunikace	29
	veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	25
	školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost	80

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 7 informuje o rozdělení obyvatel podle pracovních odvětví. Nejvíce je zastoupen průmysl, na druhém místě školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost a na třetím místě stavebnictví. Nejméně početnou skupinou zaměstnání je veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení.

Tabulka č. 8: Obyvatelstvo podle náboženského vyznání

Obyvatelstvo celkem		1216
Věřící		563
Z toho	církev římskokatolická	526
	církev československá husitská	3
	českobratrská církev evangelická	1
	pravoslavná církev	0
	Náboženské společenství Svědkové Jehovovi	1
Bez vyznání		500
Nezjištěné vyznání		153

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 8 vyplývá, že je 46 % obyvatel v obci věřících, v drtivé většině převažuje církev římskokatolická. Bez vyznání je 41 % obyvatel, u 13 % lidí nebylo vyznání zjištěno.

Tabulka č. 9: Domovní fond

Domy úhrnem		459	
Z toho domy obydlené		290	
Z úhrnu obydlených domů	rodinné domy		262
	bytové domy		17
	domy podle vlastnictví	soukromých osob	246
		obce, státu	6
		SBD	6
	domy postavené v letech	do 1919	64
		1920-1945	43
		1946-1980	99
		1981-2001	72

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 9 je patrné, že v obci převažují rodinné domy ve vlastnictví soukromých osob. Nejpočetnější skupina domů byla postavena v letech 1946 – 1980.

Tabulka č. 10: Bytový fond

Byty úhrnem		608	
V tom	byty obydlené		410
	z toho	v rodin. domech	293
		v bytových domech	105
	byty neobydlené v obydlených domech		21
	byty neobydlené v neobydlených domech		177
	z toho podle důvodu	obydlené přechodně	17
		slouží k rekreaci	144

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Podle tabulky č. 10 je většina bytů obydlených a situovaných v rodinných domech. V katastrálním území obce je početná skupina bytů sloužících k rekreaci, která tvoří téměř čtvrtinu bytů v obci.

4.1.2 VPZ Lažiště

4.1.2.1 Základní charakteristika obce

Obrázek č. 9: Gotický kostel

Vesnice leží 6 km severozápadním směrem od Prachatic a je situována na svahu výběžku návrší Lomec, které se nachází severozápadně od vsi nad Žárovenským potokem, který ústí necelé 2 km východně od vsi do Blanice.

Lažiště bylo po celou dobu historie přirozeným střediskem okolního osídlení, tvořeného hustou sítí drobných vesnic. Kolonizaci zdejší poměrně vysoko položené krajiny urychlilo rýžování zlata na říčce Blanici. Vesnice se v pramenech poprvé objevuje až roku 1352, je však nepochybně mnohem staršího původu, jak dokládají mimo jiné pozůstatky románské stavební

etapy lažišťského kostela. Vesnice patřila několika majitelům, pánům z Janovic, Rožmberkům, Novohradským z Kolovrat a roku 1627 připojili Eggenberkové Lažiště k Vimperku.

Jádrem vsi je poměrně strmě svažité náves přibližně lichoběžníkovitého půdorysu, zajímavostí na návsi je kamenná nádrž na vodu. Chalupnická zástavba vznikala v prostoru návsi od 18.století.

Dominantou vesnice je kostel sv. Mikuláše. Jádrem dnešního kostela je pozdně románská stavba s tribunou, pravděpodobně z doby před polovinou 13. století. Zřejmě ještě ve 13. století byla nesymetricky přistavěna západní věž a díky tomuto půdorysnému uspořádání se kostel podobá skupině pozdně románských svatyní v regionech. Kostel byl dále goticky přestavěn ve 14. století a tehdy vznikla severní kaple a jižní vstupní portál s bohatou profilací. Vedle něj se dochovala gotická kamenná kroupenka a ve stěně mladší předsíně ještě zadržaná křtitelnice.

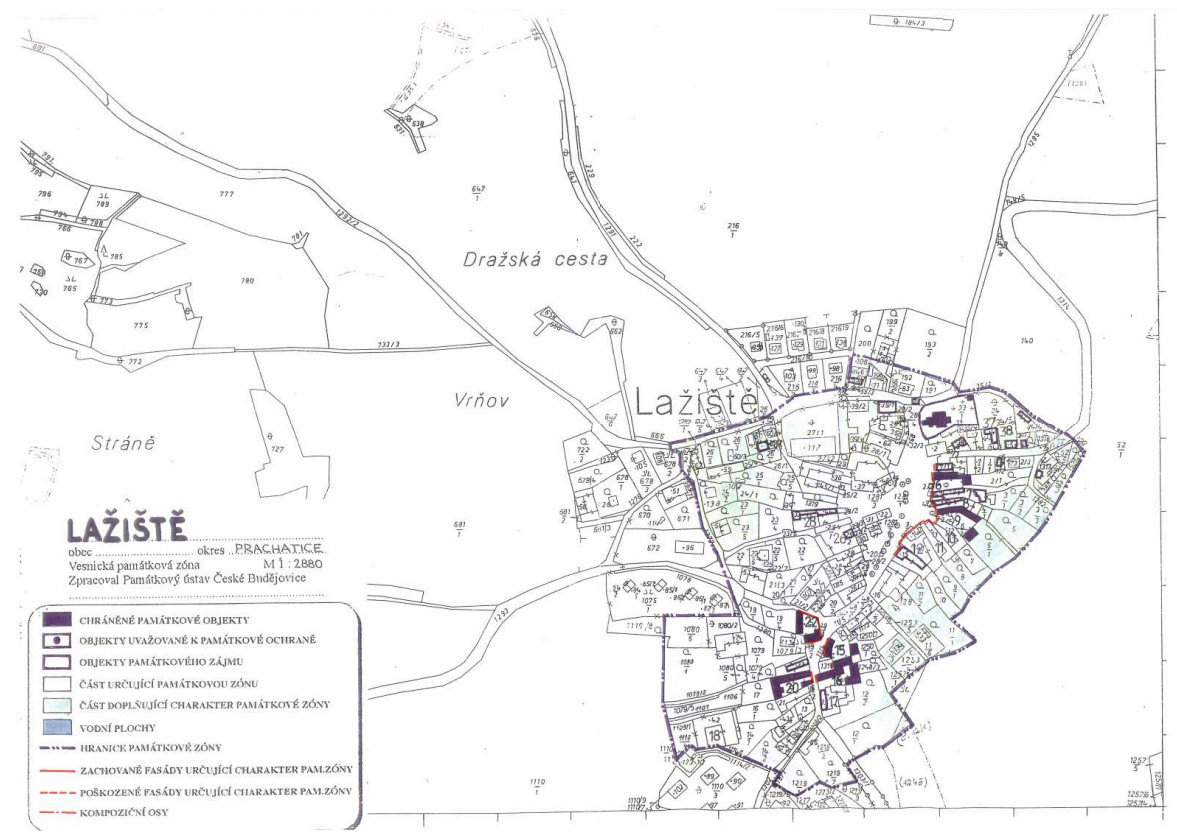
Ve vsi se dochoval také ojedinělý soubor pošumavské roubené i zděné lidové architektury. Většina hodnotných staveb je soustředěná v jižní části vesnice. Jedná se například o dům č. p. 15, 16, 17 a 20. Domy se zachovaly téměř v neporušené podobě s mohutnou roubenou světnicí na vysokých podsklepených podezdívkách.

Obrázek č. 10: Roubený dům č. p. 15

V období socialismu bylo historické jádro vsi poškozeno několika architektonicky rušivými novostavbami. Negativní dopad měl především areál zemědělské velkovýroby na jižním okraji vesnice. Přes uvedené zásahy se Lažiště dodnes dochovalo jako jeden z nejcennějších souborů pošumavské lidové architektury.

4.1.2.2 Mapa VPZ Lažiště

Obrázek č. 11: Mapa VPZ Lažiště (pramen: Archiv NPÚ)

4.1.2.3 Socioekonomická data

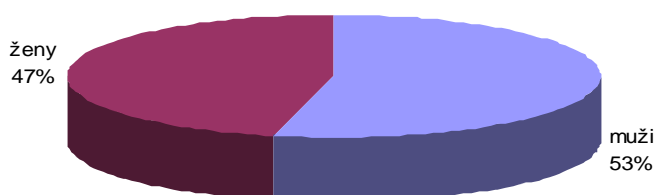
Tabulka č. 11: Obyvatelstvo – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		316
Z toho	muži	169
	ženy	147
věk 0 - 14		74
věk 15 - 59		209
věk 60 a více		33

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 11 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (53 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 2: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 12: Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání

Obyvatelstvo 15-ti leté a starší		242
V tom podle stupně vzdělání	bez vzdělání	1
	základní včetně neukončeného	62
	vyučení a střední odborné bez maturity	122
	úplné střední s maturitou	49
	vyšší odborné a nástavbové	4
	vysokoškolské	3
	nezjištěno	1

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Podle tabulky č. 12 má nejvíce obyvatel střední odborné vzdělání bez maturity, následuje základní vzdělání a úplné střední s maturitou. Nejméně lidí má vysokoškolské vzdělání.

Tabulka č. 13 : Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Obyvatelstvo celkem		316
Ekonomicky aktivní celkem		169
V tom	zaměstnaní	154
	nezaměstnaní	15
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo		147
Z toho	nepracující důchodci	44
	žáci, studenti, učni	65

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 13 je patrné, že převažuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo nad neaktivním. Nezaměstnanost v roce 2001 činila v obci 8,9 %.

Tabulka č. 14: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		316
Ekonomicky aktivní celkem		169
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	18
	průmysl	63
	stavebnictví	15
	obchod, opravy motorových vozidel	6
	doprava, pošty a telekomunikace	13
	veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	6
	školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost	6

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 14 informuje o rozdělení obyvatel podle pracovních odvětví. Nejvíce je zastoupen průmysl, na druhém místě zemědělství, lesnictví, rybolov a na třetím místě stavebnictví. Nejméně lidí pracuje v odvětvích obchod, opravy motorových vozidel, veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení a školství, zdravotní, veterinární a sociální činnost.

Tabulka č. 15: Obyvatelstvo podle náboženského vyznání

Obyvatelstvo celkem		316
Věřící		190
Z toho	církev římskokatolická	177
	církev československá husitská	0
	českobratrská církev evangelická	0
	pravoslavná církev	0
	náboženské společenství Svědkové Jehovovi	0
Bez vyznání		67
Nezjištěné vyznání		59

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 15 vyplývá, že je 60 % obyvatel v obci věřících, všichni věřící udávají příslušnost k římskokatolické církvi. Bez vyznání je 21 % obyvatel, u 19 % lidí nebylo vyznání zjištěno.

Tabulka č. 16: Domovní fond

Domy úhrnem		102	
Z toho domy obydlené		77	
Z úhrnu obydlených domů	rodinné domy		67
	bytové domy		6
	domy podle vlastnictví	soukromých osob	67
		obce, státu	5
		SBD	2
	domy postavené v letech	do 1919	17
		1920-1945	5
		1946-1980	25
		1981-2001	27

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 16 je patrné, že v obci převažují rodinné domy ve vlastnictví soukromých osob. Nejpočetnější skupina domů byla postavena v letech 1981 – 2001.

Tabulka č. 17: Bytový fond

Byty úhrnem		132	
V tom	byty obydlené		102
	z toho	v rodin. domech	71
		v bytových domech	25
	byty neobydlené v obydlených domech		5
	byty neobydlené v neobydlených domech		25
	z toho podle důvodu	obydlené přechodně	3
		slouží k rekreaci	15

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Podle tabulky č. 17 je většina bytů obydlených a situovaných v rodinných domech. V katastrálním území obce se nachází 11 % bytů sloužících k rekreaci.

4.1.3 VPZ Mahouš

4.1.3.1 Základní charakteristika obce

Obrázek č.12: Dům č.p. 26

Obec se nachází asi 4 km na východ od Netolic, v mírně zvlněné krajině při jihozápadním okraji pánve Zbudovských blat. Nejstarší dochovaná zmínka o obci pochází z roku 1300. Vesnice osídlená v rámci kolonizace území z cisterciáckého kláštera Zlatá Koruna byla součástí netolického panství, později netolické panství vlastnili Rožmberkové a po nich Egenberkové.

Samostatnost obci přinesla až reforma politické správy v polovině 19. století. V letech 1976 až 1992 byla Mahouš připojena k obci Němčice a teprve v roce 1992 byl v obci opětovně zřízen obecní úřad.

Z doby založení se dochoval návesní půdorys, kolem kterého jsou soustředěny domy, jež typem výzdoby patří do blatské architektury. Mimořádně rozlehlá protáhlá náves má délku asi 420 m a šířku od 35 do 100 m. Terén návsi zejména v její západní části mírně stoupá. Náves byla původně lemovaná usedlostmi jen na dvou delších stranách, zatímco nejnižší položená východní strana a krátká západní strana byla

zastavěna až později. Tím se urbanistický vývoj vesnice prakticky uzavřel a prostorná návěs zůstala bez druhotné zástavby.

Důsledky třicetileté války a zejména o století později velký požár z roku 1784, kterému podlehl celkem 36 domů, ovlivnily další stavební rozvoj vsi. Zemědělské usedlosti v dnešní podobě pocházejí převážně z 19. století. Nejhodnotnější památkou lidového stavitelství je památkově chráněná usedlost č. p. 26. Skromnější stavbou je usedlost č. p. 11. Dům

má opět krásně tvarovaný hladký křídlový štít zdobený medailonem s malbou sv. Václava. Nejmladší ze staveb ve vsi, ovlivněných blatskou architekturou, je kovárna

Obrázek č. 13: Hospodářská usedlost č. p. 11 s detailem malby sv. Václava na štítu

na návsi. Je jednou z nejlépe dochovaných památek svého druhu v jižních Čechách .

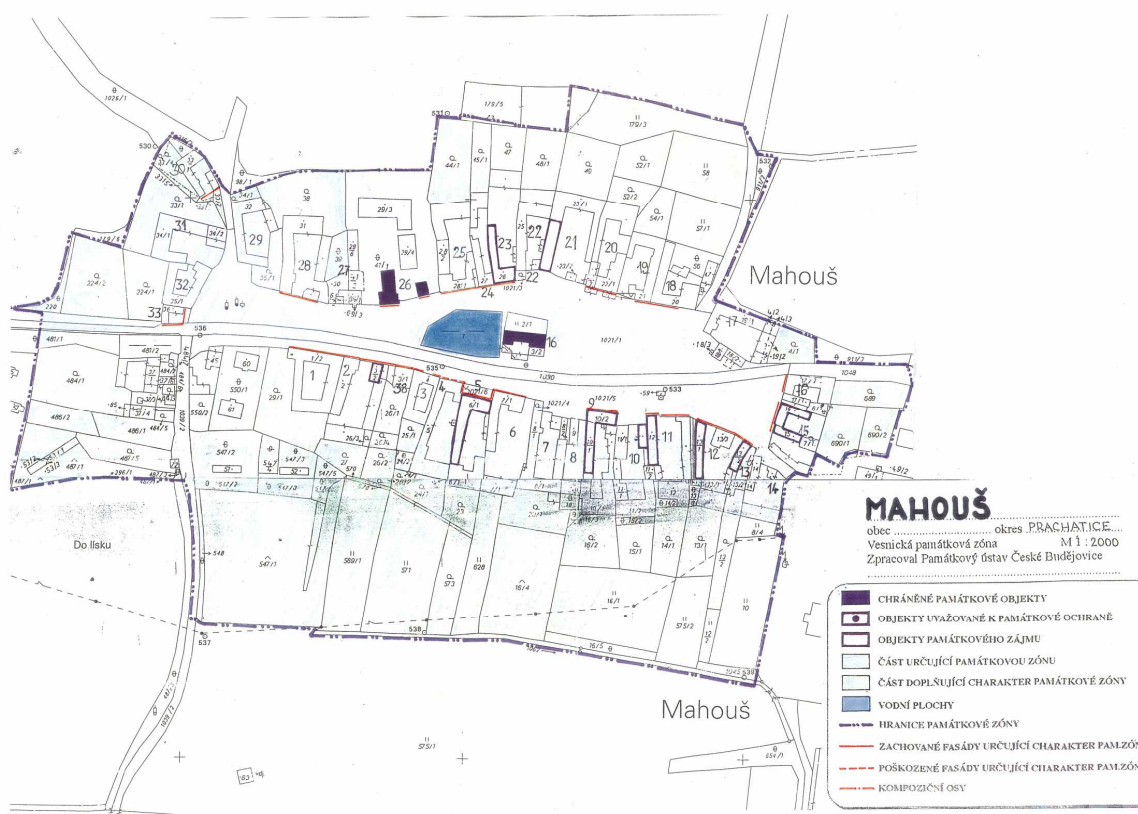
Obrázek č. 14: Kovárna

V křídlovém štítu se objevují klasické prvky blatské výzdoby, které jsou známé i z okolních vesnic, např. „zavěšené“ voluty a „penízkové“ šambrány. Na západní straně návsi s rybníčkem stojí pozdně gotická kamenná sloupková boží muka a při cestě na Němčice barokní výklenková kaplička Panny Marie.

V průběhu druhé poloviny 20. století byl jedinečný kolorit vesnice narušen několika hmotově nevhodnými novostavbami, které se naštěstí na návsi poněkud ztrácejí a vesnice si tak dodnes uchovala velmi příznivý vzhled a právem se stala roku 1995 památkovou zónou.

4.1.3.2 Mapa VPZ Mahouš

Obrázek č. 15: Mapa VPZ Mahouš (pramen: Archív NPÚ)

4.1.3.3 Socioekonomická data

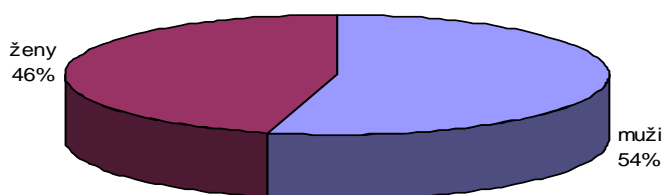
Tabulka č. 18: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		151
Z toho	muži	82
	ženy	69
věk 0 - 14		28
věk 15 - 59		104
věk 60 a více		19

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 18 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (54 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 3: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 19: Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání

Obyvatelstvo 15-ti leté a starší		123
V tom podle stupně vzdělání	bez vzdělání	2
	základní včetně neukončeného	37
	vyučení a střední odborné bez maturity	51
	úplné střední s maturitou	24
	vyšší odborné a nástavbové	2
	vysokoškolské	7
	nezjištěno	0

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 19 ukazuje, že nejvíce obyvatel má střední odborné vzdělání bez maturity, následuje základní vzdělání a úplné střední s maturitou. Nejméně v obci zastoupené vzdělání je vyšší odborné a nástavbové.

Tabulka č. 20: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Obyvatelstvo celkem		151
Ekonomicky aktivní celkem		89
V tom	zaměstnaní	83
	nezaměstnaní	6
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo		62
Z toho	nepracující důchodci	24
	žáci, studenti, učni	28

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 20 je patrné, že převažuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo nad neaktivním. Nezaměstnanost v roce 2001 činila v obci 6,7 %.

Tabulka č. 21: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		151
Ekonomicky aktivní celkem		89
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	26
	průmysl	18
	stavebnictví	3
	obchod, opravy motorových vozidel	6
	doprava, pošty a telekomunikace	5
	veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	1
	školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost	7

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 21 informuje o rozdělení obyvatel podle pracovních odvětví. Nejvíce je zastoupeno zemědělství, lesnictví a rybolov, na druhém místě průmysl a na třetím místě školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost. Nejméně početnou skupinou zaměstnání je veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení.

Tabulka č. 22: Obyvatelstvo podle náboženského vyznání

Obyvatelstvo celkem		151
Věřící		58
Z toho	církev římskokatolická	53
	církev československá husitská	0
	českobratrská církev evangelická	0
	pravoslavná církev	0
	Náboženské společenství Svědkové Jehovovi	0
Bez vyznání		79
Nezjištěné vyznání		14

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 22 vyplývá, že je 38 % obyvatel v obci věřících, v drtivé většině převažuje církev římskokatolická. Bez vyznání je 52 % obyvatel, u 10 % lidí nebylo vyznání zjištěno.

Tabulka č. 23: Domovní fond

Domy úhrnem		55	
Z toho domy obydlené		43	
Z úhrnu obydlených domů	rodinné domy		41
	bytové domy		2
	domy podle vlastnictví	soukromých osob	35
		obce, státu	0
		SBD	2
	domy postavené v letech	do 1919	19
		1920-1945	2
		1946-1980	15
		1981-2001	6

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 23 je patrné, že v obci převažují rodinné domy ve vlastnictví soukromých osob. Nejpočetnější skupina domů byla postavena do roku 1919.

Tabulka č. 24: Bytový fond

Byty úhrnem		65	
V tom	byty obydlené		51
	z toho	v rodin. domech	43
		v bytových domech	8
	byty neobydlené v obydlených domech		2
	byty neobydlené v neobydlených domech		12
	z toho podle důvodu	obydlené přechodně	1
		slouží k rekreaci	6

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Podle tabulky č. 24 je většina bytů obydlených a situovaných v rodinných domech. V katastrálním území obce je 9 % bytů sloužících k rekreaci.

4.1.4 VPZ Vitějovice

4.1.4.1 Základní charakteristika obce

Vitějovice leží v kotlině Zlatého potoka, asi deset kilometrů západně od Netolic, pod vrcholem Osule (646,2 m) s rozsáhlou zříceninou nedostavěného hradu ze 14. století. Vesnice je situována v místě, kde se potok rozlévá do široké nivy v mírně zvlněné krajině v nadmořské výšce 509 metrů.

Obrázek č. 16: Stará škola č. p. 60

O pradávnmém osídlení Vitějovic svědčí 18 nalezených slovanských mohyl. Územím v minulosti procházely jednotlivé větve Zlaté stezky spojující Čechy a Pasovsko. Ve středověku se v údolí Zlatého potoka rýžovalo zlato. Dokladem značného významu, který panovník celému území přisuzoval, byla stavba královského hradu Vitějovice na vrchu Osule. Tento

dvouvěžový hrad, založený patrně Přemyslem Otakarem II., patřil k nejvýznamnějším hradním stavbám druhé poloviny 13. století v regionu. Po smrti zakladatele zůstal nedokončen a později byl záměrně pobořen.

Na přelomu 13. a 14. století Vitějovice drželi bratři z Vitějovic, působící ve službách vyšehradské kapituly. V důsledku sporu o ne zcela jasně vymezenou hranici mezi sférou vlivu zlatokorunského kláštera a vyšehradské kapituly byli bratři z Vitějovic nuceni roku 1317 svůj majetek směniti s Bavorcem II. ze Strakonice. Majetek rodu Bavorů získal roku 1334 Petr z Rožmberka. Správním centrem rožmberského panství byl nově založený hrad Helfenburg a vesnice sdílela osudy helfenburského panství až do roku 1593, kdy byla připojena k Libějovicím. Roku 1801 libějovické panství koupili Schwarzenberkové a součástí tohoto statku Vitějovice setrvaly až do konce feudalismu.

Historické jádro obce prohlášené vesnickou památkovou zónou v roce 1995 je tvořeno přibližně trojúhelníkovou návší na levém břehu Zlatého potoka s areálem barokního kostela sv. Markéty, obehnaného ohradní zdí.

Snad nejlépe z celého Pošumaví se zde dochovaly lidové stavby s roubenými

obytnými částmi. Nejstarší známou roubenou stavbou je Vitějovický dům č. p. 4. Dům má v důsledku klesajícího terénu obytnou část vysazenou do patra, nad hospodářský suterén, vysoká roubená světnice je připojena k třípodlažnímu kamennému síňovému a komorovému dílu.

V domě se sýpkou č. p.15 se v obrovské roubené a omazané obytné místnosti nachází jeden z nejstarších vesnických obytných prostorů v Čechách vůbec, který navozuje představu vysokých středověkých místností.

Statek proti kostelu č. p. 2 se může pochlubit renesanční sýpkou se střílnovými okénky ještě z počátku 17. století. Dalším významným domem v obci je stará škola č. p. 60, která pochází z 18. století a objekt č. p. 40 bývalý pivovar u silnice na Žernovice. Na Zlatém potoku je zajímavou kulturní památkou bývalý Bürgerův či Panský mlýn č. p. 44 z 16. století, původně renesanční, přestavěný v roce 1877, s barokním jádrem a ozdobnými vjezdy.

V průběhu 20. století byla vesnice částečně poškozena novodobou stavební činností. Největší ztrátou byla demolice unikátně zachovaného roubeného domu č. p. 15 na západní straně návsi, který měl pravděpodobně pozdně středověké jádro. Navzdory těmto ztrátám patří Vitějovice z hlediska památkové ochrany k mimořádně hodnotným vesnicím.

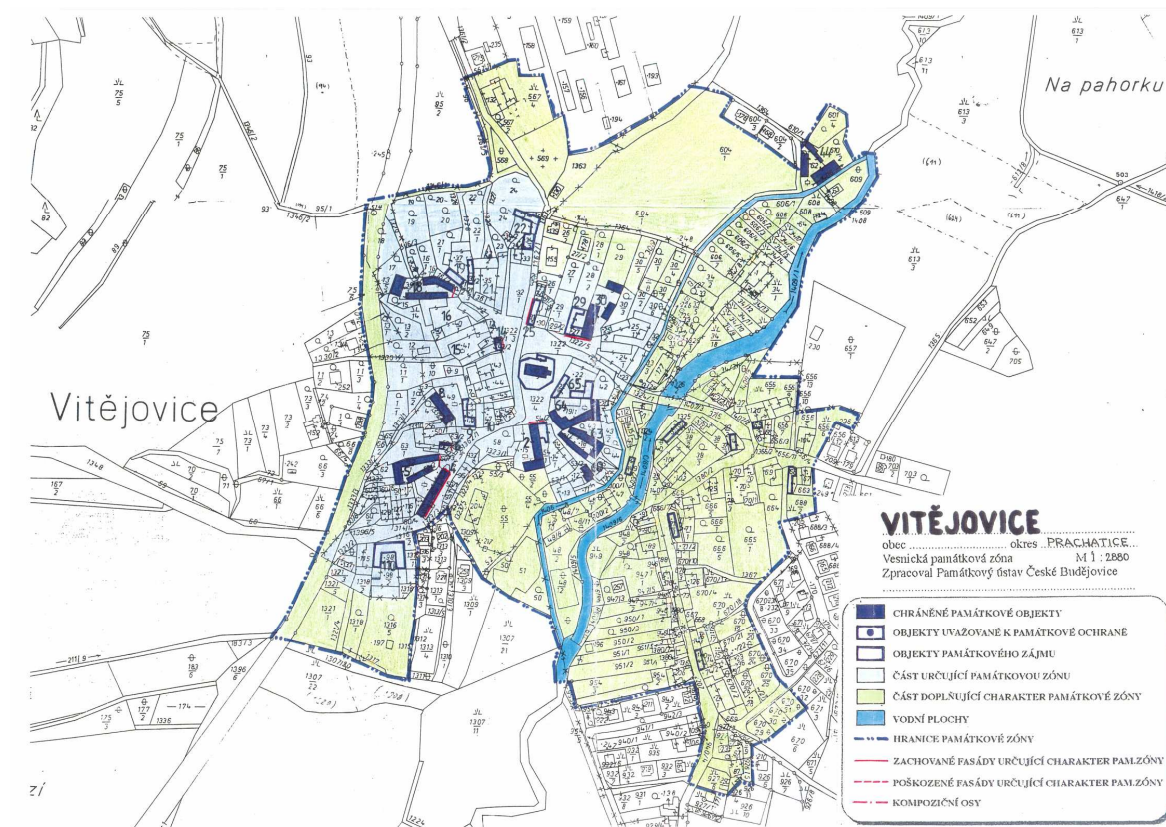
Obrázek č.17 : Nejstarší roubený dům v ČR

Obrázek č. 18: Barokní kostel sv. Markéty

4.1.4.2 Mapa VPZ Vitějovice

Obrázek č. 19: Mapa VPZ Vitějovice (pramen: Archív NPÚ)

4.1.4.3 Socioekonomická data

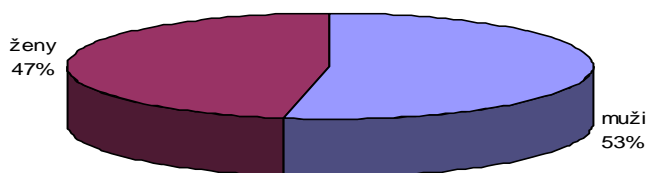
Tabulka č. 25: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		428
Z toho	muži	226
	ženy	202
věk 0 - 14		54
věk 15 - 59		285
věk 60 a více		89

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 25 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (53 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 4: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 26: Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání

Obyvatelstvo 15-ti leté a starší		374
V tom podle stupně vzdělání	bez vzdělání	1
	základní včetně neukončeného	102
	vyučení a střední odborné bez maturity	181
	úplné střední s maturitou	65
	vyšší odborné a nástavbové	4
	vysokoškolské	14
	nezjištěno	7

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 26 ukazuje, že nejvíce obyvatel má střední odborné vzdělání bez maturity, následuje základní vzdělání a úplné střední s maturitou. Nejméně je zastoupené vyšší odborné a nástavbové vzdělání.

Tabulka č. 27: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Obyvatelstvo celkem		428
Ekonomicky aktivní celkem		220
V tom	zaměstnaní	207
	nezaměstnaní	13
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo		205
Z toho	nepracující důchodci	110
	žáci, studenti, učni	67

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 27 je patrné, že převažuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo nad neaktivním. V obci je více nepracujících důchodců než žáků, studentů a učňů. Nezaměstnanost v roce 2001 činila v obci 5,9 %.

Tabulka č. 28: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		428
Ekonomicky aktivní celkem		220
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	14
	průmysl	70
	stavebnictví	23
	obchod, opravy motorových vozidel	24
	doprava, pošty a telekomunikace	18
	veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	12
	školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost	13

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 28 informuje o rozdělení obyvatel podle pracovních odvětví. Nejvíce je zastoupen průmysl, na druhém místě obchod, opravy motorových vozidel a na třetím stavebnictví. Nejméně početnou skupinou zaměstnání je veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení.

Tabulka č. 29: Obyvatelstvo podle náboženského vyznání

Obyvatelstvo celkem		428
Věřící		275
Z toho	církev římskokatolická	272
	církev československá husitská	0
	českobratrská církev evangelická	0
	pravoslavná církev	0
	Náboženské společenství Svědkové Jehovovi	0
Bez vyznání		122
Nezjištěné vyznání		31

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 29 vyplývá, že je 64 % obyvatel v obci věřících, v drtivé většině převažuje církev římskokatolická. Bez vyznání je 29 % obyvatel, u 7 % lidí nebylo vyznání zjištěno.

Tabulka č. 30: Domovní fond

Domy úhrnem		190	
Z toho domy obydlené		136	
Z úhrnu obydlených domů	rodinné domy		133
	bytové domy		2
	domy podle vlastnictví	soukromých osob	128
		obce, státu	3
		SBD	0
	domy postavené v letech	do 1919	45
		1920-1945	7
		1946-1980	46
		1981-2001	38

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 30 je patrné, že v obci převažují rodinné domy ve vlastnictví soukromých osob. Nejpočetnější skupina domů byla postavena v letech 1946 – 1980.

Tabulka č. 31: Bytový fond

Byty úhrnem		211	
V tom	byty obydlené		149
	z toho	v rodin. domech	141
		v bytových domech	7
	byty neobydlené v obydlených domech		8
	byty neobydlené v neobydlených domech		54
	z toho podle důvodu	obydlené přechodně	5
		slouží k rekreaci	30

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Podle tabulky č. 31 je většina bytů obydlených a situovaných v rodinných domech. V katastrálním území obce je 14 % bytů sloužících k rekreaci.

4.1.5 VPZ Třešňový Újezdec

4.1.5.1 Základní charakteristika obce

Obrázek č. 20: Náves

Vesnice leží 3 km jihovýchodním směrem od Lhenic v široké brázdě tvořící přirozenou hranici mezi Šumavou a Blanským lesem. Z jihu do kotliny vystupuje nevysoký zalesněný hřeben, který její jižní část rozděluje do dvou rovnoběžných údolí, ze kterých stékají dva potoky Vadkovský a Struhynka a soutokem vytváří

potok Stružka. Kotlina potoka Stružky měla zejména v raném a vrcholném středověku značný komunikační význam. Procházela tudy důležitá stezka z vnitřních Čech přes Vodňany, Netolice a sedlo u Smědče na Chvalšiny a dále do Rakouska. Třešňový Újezdec se v písemných pramenech poprvé objevuje okolo roku 1300 jako majetek zlatokorunského kláštera, jehož majetkem byl pravděpodobně již od roku 1263. Střediskem rozsáhlého klášterního panství byly Netolice a k netolickému panství Újezdec náležel až do roku 1848.

Vesnice je rozložena na mírných svazích na obou březích potoka Struhynky, na východní straně se vyvinula mírně svažité, přibližně lichoběžníková návěs, prozrazující vrcholně středověký původ vsi. Návěs byla původně obklopena usedlostmi jen ze tří stran, teprve druhotně došlo k uzavření západní strany návsi a drobná chalupnická zástavba se rozšířila i do nivy potoka a tím se prostorový vývoj návsi uzavřel.

Ve vsi se dochovala řada pozoruhodných zděných lidových staveb z druhé poloviny 19. století,

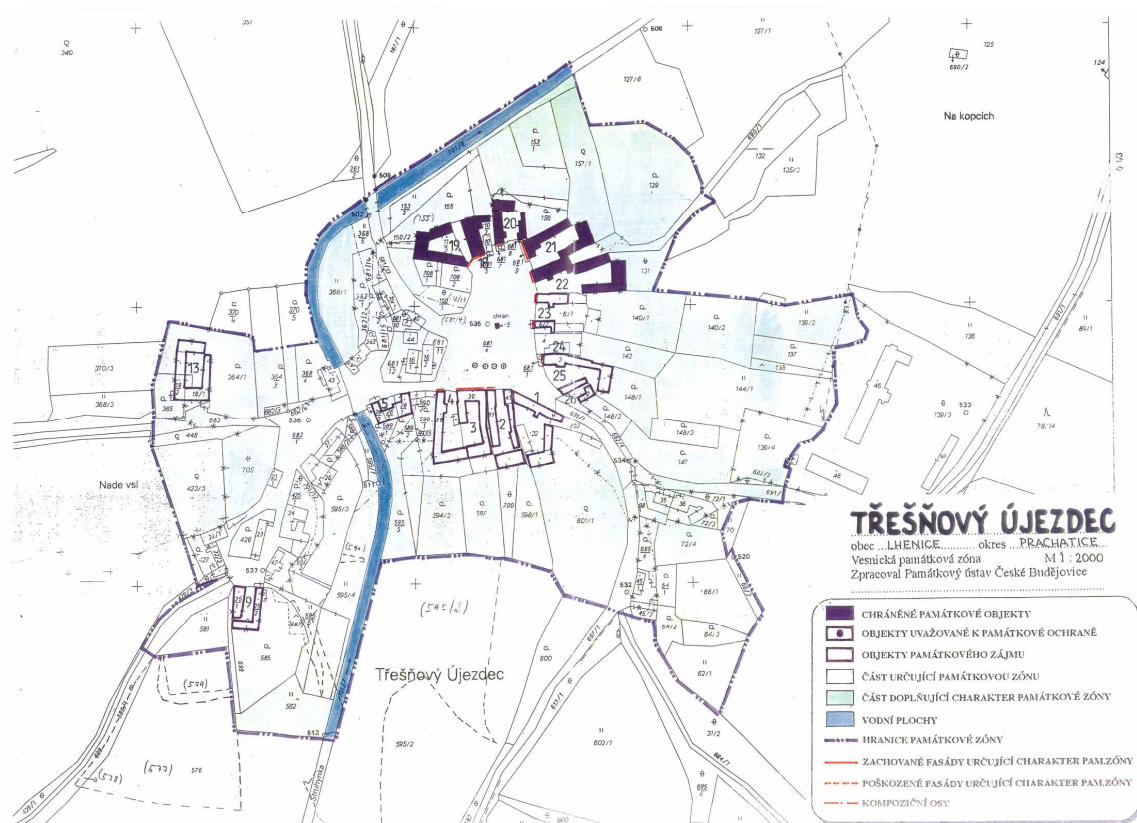
Obrázek č. 21: Zemědělská usedlost č. p. 20

typických pro oblast podhůří Blanského lesa a východní Šumavy. Zastoupeny jsou jak domy patrové, v podélné orientaci, tak přízemní štítově orientované, s bohatou štukovou výzdobou typickou pro podhůří Blanského lesa a pásové římsy s vlnovkovým vlysem. Ve štukové výzdobě se objevuje například motiv poloslunce, stromy života, boží oko (dům č. p. 20, 22) a další.

Jedna z památkově nejcennějších lidových staveb ve vsi je nenápadně ukrytá ve dvoře usedlosti č. p. 1 v jihovýchodním rohu návsi. Stojí zde pozoruhodná patrová sýpka velmi archaického vzhledu. Podle charakteristických detailů můžeme tuto sýpku s jistou dávkou opatrnosti datovat do předbělohorského období. Z regionu Lhenicka prozatím nemáme o pozdně středověkých vesnických stavbách bližší informace, přesto lze jejich existenci předpokládat.

Jádro vsi se dochovalo v téměř intaktní podobě, s výjimkou dílčích modernizací prakticky bez novodobých negativních zásahů, a proto se vesnice stala roku 1995 vesnickou památkovou zónou.

4.1.5.2 Mapa VPZ Třešňový Újezdec

Obrázek č. 22: Mapa VPZ Třešňový Újezdec (pramen: Archív NPÚ)

4.1.5.3 Socioekonomická data

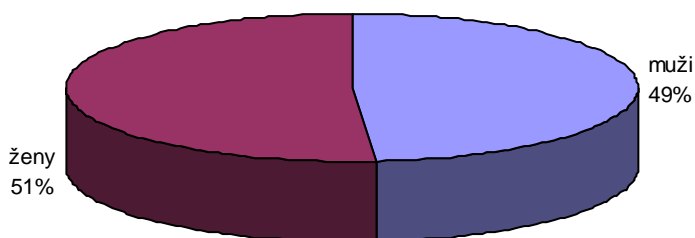
Tabulka č. 32: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		35
Z toho	muži	17
	ženy	18
věk 0 - 14		2
věk 15 - 59		27
věk 65 a více		6

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Tabulka č. 32 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří ženy (51 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 5: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 33: Ekonomicky aktivní obyvatelé podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		35
Ekonomicky aktivní celkem		18
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	4
	průmysl, stavebnictví	6
	služby	4
Vyjíždějící za prací		5

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Z tabulky č. 33 je patrné, že počet ekonomicky aktivních a neaktivních obyvatel je téměř stejný.

Tabulka č. 34 : Domy a byty

Domy celkem		36
Z toho	trvale obydlené	15
	k rekreaci	13
Byty celkem		36
Z toho	trvale obydlené	15
	z toho v rodinných domech	15
Hospodařící domácnosti		15

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Z tabulky č. 34 je zřejmé, že se v obci nachází poměrně velký počet domů sloužících k rekreaci (36 %). Všechny trvale obydlené byty se nacházejí v rodinných domech.

4.1.6 VPZ Chalupy

4.1.6.1 Základní charakteristika obce

Horská osada se nachází ve stašské kotlině mezi dvěma vrcholy Popelná hora (1095 m) a Javorník (1065 m) v nadmořské výšce 850 m. Leží v katastru obce Stachy, které jsou 2 km jihovýchodním směrem. Historie osady je tedy spjata s obcí Stachy.

Z památkového hlediska jsou Chalupy bezesporu nejcennější lokalitou nejen v rámci katastrálního území Stach, ale v celé oblasti střední Šumavy. Od ostatních rozptýlených stašských osad se Chalupy odlišují vyšší koncentrací zástavby a mají jasně vymezenou zastavěnou část území obce.

Půdorys vsky je shlukový, bez zřetelného urbanistického řádu. Zástavba se skládá z několika horských usedlostí a chalup, hustě nakupených na stráni okolo staré cesty ze Stach do Studence a dále do Kašperských Hor (vzdálených 7,5 km severozápadním směrem).

V Chalupách se dochoval mimořádně hodnotný soubor

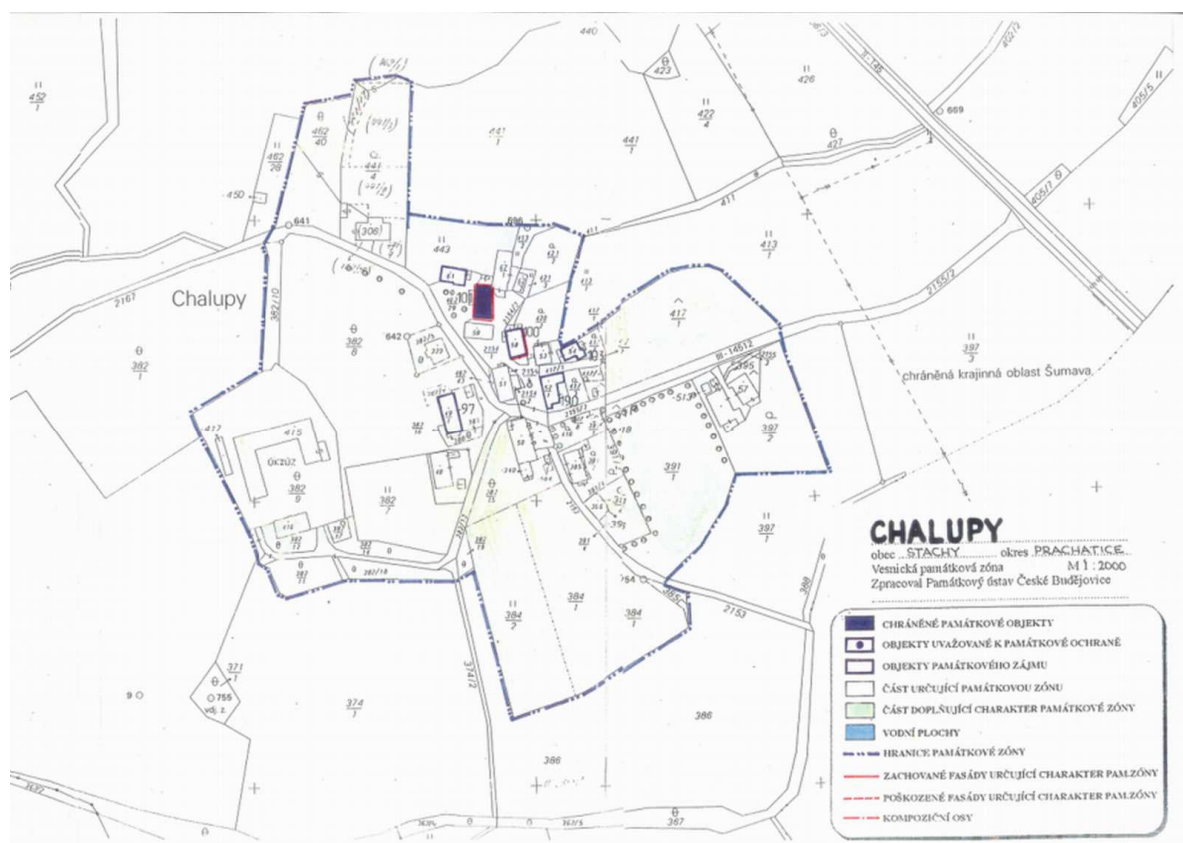
Obrázek č. 23: Roubený dům č. p. 101

roubené šumavské lidové architektury. Pro ni jsou typické roubené světnice, někdy obložené prkny nebo šindelem, a široké bedněné štíty. Tyto znaky najdeme například na domech č. p. 100, 190 nebo 97, 98 a další.

Nejcennější památkou lidové architektury je, respektive byl, dům č. p. 101 v severní části vsí. Dům měl roubenou dvoutraktovou světnici se stěnami obloženými dekorativně tvarovaným šindelem, na dřevěnou obytnou část navazovala zděná černá kuchyně a chlévy. Na zadní západní straně bylo ještě přistavěné miniaturní stavení výměnku. Celek kryla polovalbová střecha, v bedněném severním štítu byla vyřezávaná pavlávka. V posledních letech se ale stav domu začal zhoršovat a roubená část domu byla roku 2000 nahrazena kopií. Rekonstrukci se nevyhnuly ani další stavení, některé z nich byly upraveny pro rekreační využití, jiné byly zbořeny. Přesto v jádru vsí nevznikla žádná rušivá novostavba, takže celkový ráz horské osady zůstal nepoškozen.

4.1.6.2 Mapa VZP Chalupy

Obrázek č. 24: Mapa VPZ Chalupy (pramen: Archív NPÚ)

4.1.6.3 Socioekonomická data

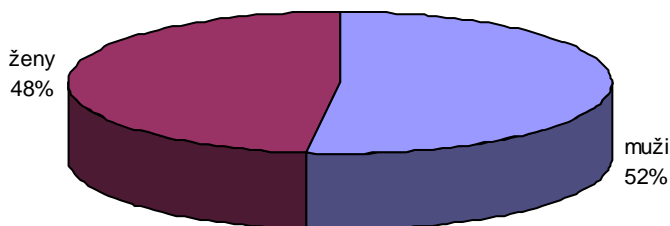
Tabulka č. 35: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		25
Z toho	muži	13
	ženy	12
věk 0 - 14		3
věk 15 - 59		16
věk 65 a více		6

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Tabulka č. 35 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (52 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 6: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 36: Ekonomicky aktivní obyvatelé podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		25
Ekonomicky aktivní celkem		11
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	1
	průmysl, stavebnictví	3
	služby	7
Vyjíždějící za prací		3

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Podle tabulky č. 36 převažuje v osadě ekonomicky neaktivní obyvatelé nad aktivními, většina obyvatel pracuje v odvětví služeb.

Tabulka č. 37 : Domy a byty

Domy celkem		21
Z toho	trvale obydlené	7
	na rekreaci	11
Byty celkem		25
Z toho	trvale obydlené	9
	z toho v rodinných domech	7
Hospodařící domácnosti		9

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Tabulka č. 37 potvrzuje fakt, že se v případě Chalup jedná o osadu, kde převažují rekreační objekty nad trvale obydlenými.

4.1.7 VPZ Zvěřetice

4.1.7.1 Základní charakteristika obce

Obrázek č. 25: Komunikace protínající obec Zvěřetice

Obec se nachází asi půl kilometru severovýchodním směrem od Babic, 4,5 km jihovýchodně od Netolic v nadmořské výšce 439 m. Jižně od vsi teče Babický potok, který je jedním ze dvou hlavních zdrojů rybníka Dehtář, rozkládajícího se asi 3 km jihovýchodně od vsi.

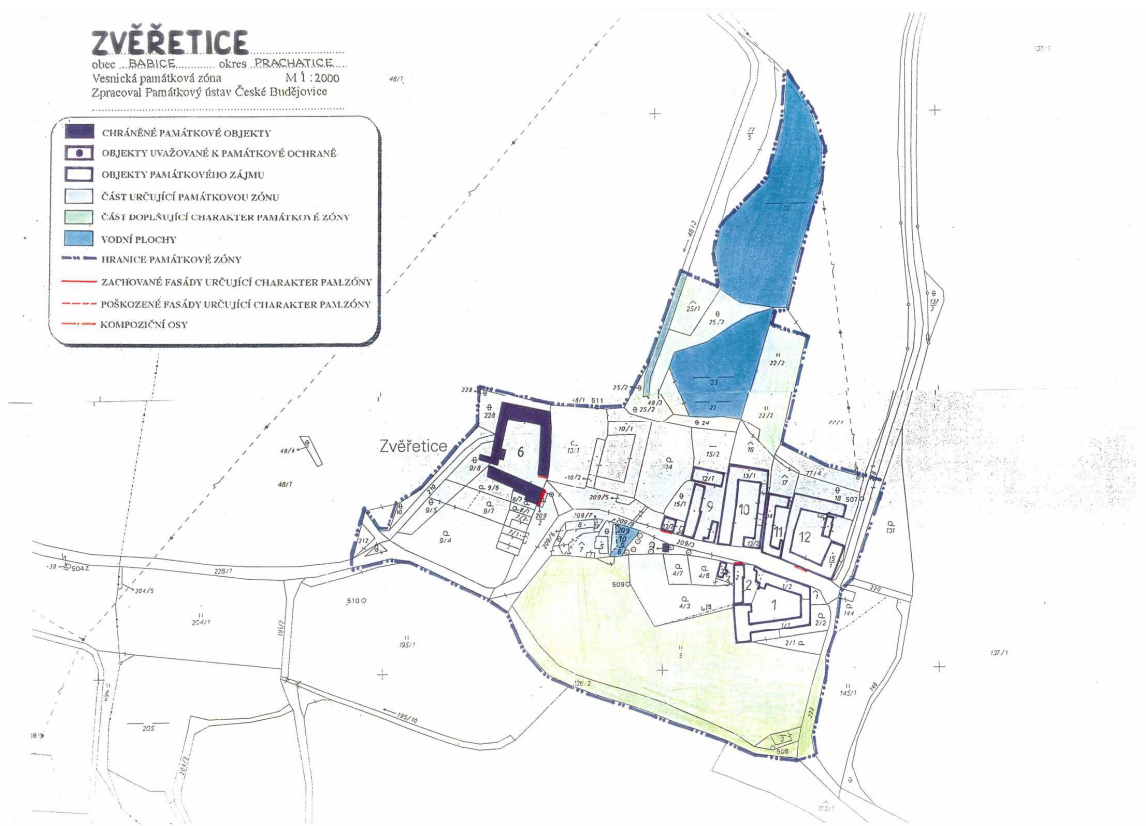
V písemných pramenech se vesnice objevuje poprvé okolo roku 1300, kdy patřila, stejně jako řada okolních vsí, cisterciánskému klášteru ve Zlaté Koruně, jehož střediskem byly Netolice. Klášter o své statky přišel během husitských válek, ale Zvěřetice zůstaly nadále součástí netolického panství a sdílely jeho osudy. Později Netolicko obdrželi Rožmberkové a po nich Egenberkové. K Netolicím pak Zvěřetice patřily až do konce patrimoniální správy.

Domy jsou rozmístěny kolem jediné komunikace, větší dvorce jsou situovány na

severní straně ulice, na jižní straně se dodnes dochovaly velké zahrady a nezastavěné plochy. Většina objektů ve vsi, s výjimkou stodol, byla roku 1837 označena jako zděná. Domy nemají typickou Blatskou výzdobu, jediný zdobený štít je obrácen do dvora a z ulice je téměř neviditelný. Častá je polovalbová střecha, která se v této oblasti považuje za pozůstatek rožmberské gotiky. Ve vsi se dochovalo i několik mohutných trojbokých a čtyřbokých usedlostí. Nejcenější stavbou je čtyřboký dvorec č. p. 6 na západním konci vsi, dnes bohužel zcela zdevastovaný, s dochovanou patrovou sýpkou s vysokým trojúhelníkovým štítem.

Uprostřed návsi stojí kaplička s bohatě řešeným průčelím ve stylu lidového klasicismu datované z roku 1820. Kaplička má křídlový štít, na který je nasazena kulisovitá zvonice. Zajímavou památkou je také výklenková kaplička u cesty směrem na Babice. Dokladem tradičního vybavení vesnice je kovárna s půlelipticky zaklenutou podsíní pracovního prostoru, novodobě upravená. Ve vesnici se velmi dlouho nestavělo, a tak se zachovala podoba, jak byla završena asi před sto lety. Pro své nesporné památkové hodnoty je vesnice chráněna jako památková zóna.

4.1.7.2 Mapa VPZ Zvěřetice

Obrázek č. 26: Mapa VPZ Zvěřetice (pramen: Archív NPÚ)

4.1.7.3 Socioekonomická data

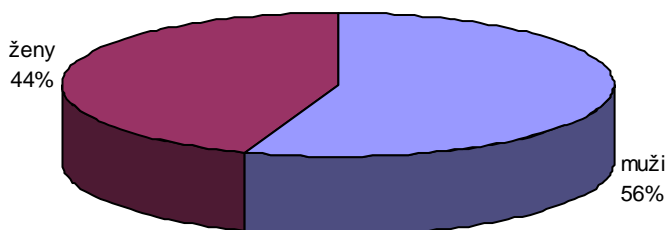
Tabulka č. 38: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		9
Z toho	muži	5
	ženy	4
věk 0 - 14		3
věk 15 - 59		4
věk 65 a více		2

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Tabulka č. 38 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (56 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 7: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 39: Ekonomicky aktivní obyvatelé podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		9
Ekonomicky aktivní celkem		3
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	0
	průmysl, stavebnictví	2
	služby	1
Vyjíždějící za prací		3

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Podle tabulky č. 39 převažuje v osadě ekonomicky neaktivní obyvatelé nad aktivními. V případě Zvěřetic se jedná o velmi malou osadu.

Tabulka č. 40 : Domy a byty

Domy celkem		9
Z toho	trvale obydlené	3
	na rekreaci	3
Byty celkem		9
Z toho	trvale obydlené	3
	z toho v rodinných domech	3
Hospodařící domácnosti		3

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Z tabulky č. 40 je patrné že jsou objekty v osadě využívány stejnou měrou k trvalému bydlení i rekreaci.

4.1.8 VPZ Mirkovice

4.1.8.1 Obecná charakteristika obce

Obrázek č. 27: Dvorec č. p. 1

rezervace.

Obec se nachází mezi Českým Krumlovem a Velešínem, na návrší, předhůří masivu Polušky. Leží v nadmořské výšce 540 metrů. V blízkosti obce leží území Chabičovické stráně, které je díky svým přirozeným porostům navrženo jako chráněná přírodní rezervace.

Vesnice je v písemných pramenech poprvé bezpečně doložena k roku 1362. Již roku 1315 měl ale Bavor III. ze Strakonice darovat Mirkovice zlatokorunskému klášteru. Ve středověku byla vesnice drobným vladyckým statkem, později přešla do majetku českokrumlovské městské obce a záznamy z druhé poloviny 15. století udávají, že část vsi držel také děkanský úřad v Českém Krumlově. Součástí krumlovského městského panství Mirkovice zůstaly až do konce patrimoniální správy.

Základem půdorysu vesnice je nevelká náves, kterou dříve procházela komunikace spojující Kaplici a Český Krumlov. Druhotná chalupnická a domkařská

zástavba vznikala vesměs až ve druhé polovině 19. a v první polovině 20. století zejména podél silnice do Kaplice jihovýchodně od návsi. Mirkovice se nacházejí na jižním okraji oblasti s výskytem předbělohorské zděné lidové architektury. K dodnes dochovaným

Obrázek č. 28: Čtyřboké dvorec

pozůstatkům pozdně gotické a renesanční architektury patří dvorec č. p. 1. uzavírající od severu východní stranu návsi.

Převládající zástavba ve vsi je výrazově prostá, pocházející z průběhu 19. století, kdy převládali trojboké štítově orientované usedlosti. Dokladem tohoto půdorysného uspořádání je usedlost č. p. 5 na východní straně návsi s prostým domem, datovaným již do roku 1847 a s půlelipticky klenutou bránou.

Na vzhledu vesnice se dnes nejvíce podílejí velké čtyřboké dvorce, tzv. „vierkanty“, které známe z německého jazykového prostředí z širokého pásma při česko-rakouském pomezí. V případě Mirkovic však tento typ zástavby překračuje jazykovou hranici do českého kulturního prostředí, a tak jsou štukové nápisy české. Čtyřboké usedlosti stojí na návsi zařazené mezi domy běžného typu. Jejich celková

mohutnost se tedy projevuje hlavně při pohledu na průčelí.

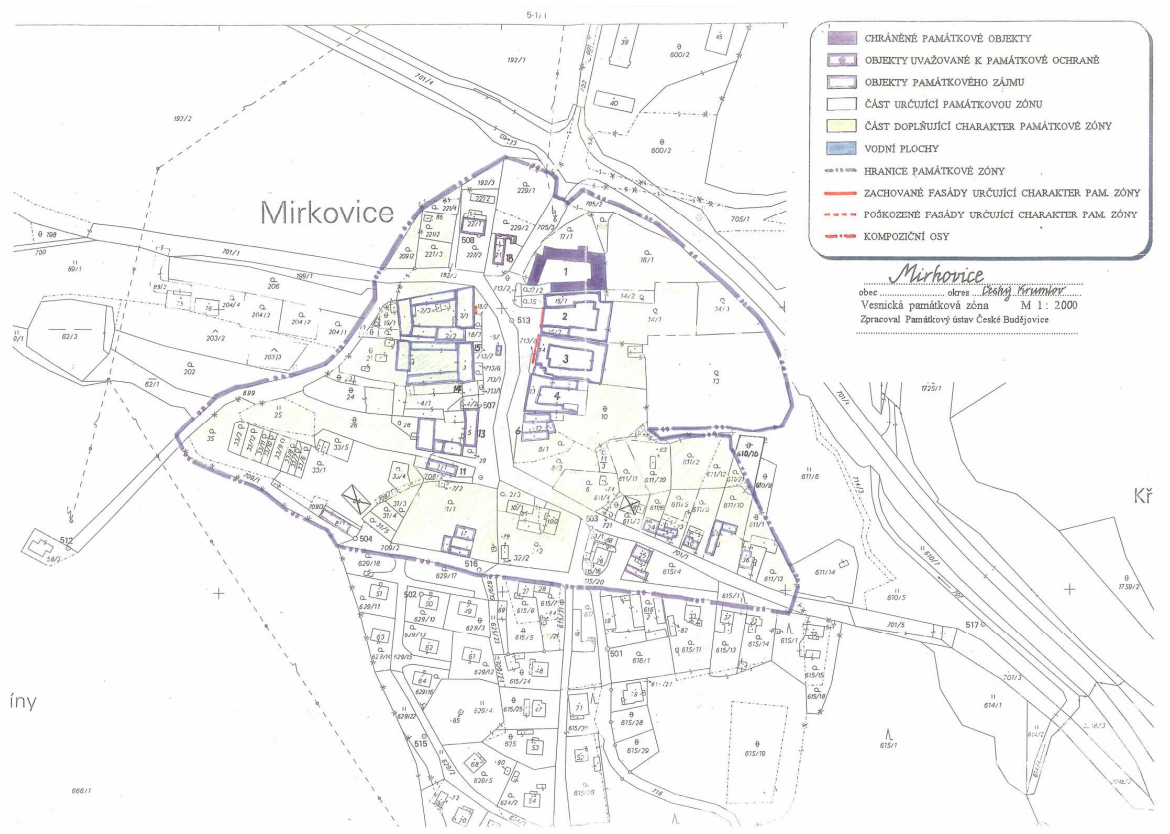

Obrázek č.29: Kaplička na návsi

V průběhu druhé poloviny 20. století ves dále rostla. Novodobá výstavba se ale naštěstí soustředila na jižní stranu mimo kontakt s historickým jádrem vesnice. Pro své nesporné kvality byly Mirkovice roku 1995 zařazeny mezi vesnické památkové zóny.

4.1.8.2 Mapa VPZ Mirkovice

Obrázek č. 30: Mapa VPZ Mirkovice (pramen: Archiv NPÚ)

4.1.8.3 Socioekonomická data

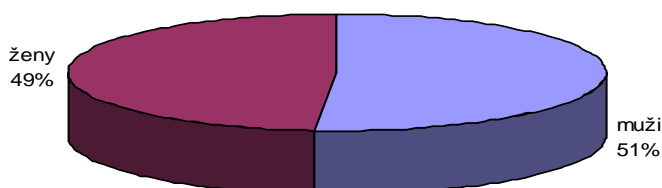
Tabulka č. 41: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		398
Z toho	muži	204
	ženy	194
věk 0 - 14		91
věk 15 - 59		253
věk 60 a více		54

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 41 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (51 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 8: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 42 : Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání

Obyvatelstvo 15-ti leté a starší		307
V tom podle stupně vzdělání	bez vzdělání	2
	základní včetně neukončeného	103
	vyučení a střední odborné bez maturity	141
	úplné střední s maturitou	44
	vyšší odborné a nástavbové	5
	vysokoškolské	7
	nezjištěno	5

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 42 ukazuje, že nejvíce obyvatel má střední odborné vzdělání bez maturity, následuje základní vzdělání a úplné střední s maturitou. Nejméně je zastoupené vyšší odborné a nástavbové vzdělání.

Tabulka č. 43: Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Obyvatelstvo celkem		398
Ekonomicky aktivní celkem		209
V tom	zaměstnaní	185
	nezaměstnaní	24
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo		187
Z toho	nepracující důchodci	64
	žáci, studenti, učni	79

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 43 je patrné, že převažuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo nad neaktivním. V kategorii ekonomicky neaktivní obyvatelstvo je zastoupeno více žáků, studentů a učňů než nepracujících důchodců. Nezaměstnanost v roce 2001 činila v obci 11,5 %.

Tabulka č. 44: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		398
Ekonomicky aktivní celkem		209
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	25
	průmysl	67
	stavebnictví	28
	obchod, opravy motorových vozidel	15
	doprava, pošty a telekomunikace	14
	veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	8
	školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost	23

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Tabulka č. 44 informuje o rozdělení obyvatel podle pracovních odvětví. Nejvíce je zastoupen průmysl, na druhém místě stavebnictví a na třetím místě školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost. Nejméně početnou skupinou zaměstnaní je veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení.

Tabulka č. 45: Obyvatelstvo podle náboženského vyznání

Obyvatelstvo celkem		398
Věřící		169
Z toho	církev římskokatolická	153
	církev československá husitská	1
	českobratrská církev evangelická	0
	pravoslavná církev	0
	Náboženské společenství Svědkové Jehovovi	1
Bez vyznání		132
Nezjištěné vyznání		97

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 45 vyplývá, že je 42 % obyvatel v obci věřících, v drtivé většině převažuje církev římskokatolická. Ostatní církve jsou zastoupeny minimálně, bez vyznání je 33 % obyvatel, u 25 % lidí nebylo vyznání zjištěno.

Tabulka č. 46: Domovní fond

Domy úhrnem		126	
Z toho domy obydlené		97	
Z úhrnu obydlených domů	rodinné domy		91
	bytové domy		6
	domy podle vlastnictví	soukromých osob	89
		obce, státu	4
		SBD	0
	domy postavené v letech	do 1919	27
		1920-1945	10
		1946-1980	32
		1981-2001	26

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Z tabulky č. 46 je patrné, že v obci převažují rodinné domy ve vlastnictví soukromých osob. Nejpočetnější skupina domů byla postavena v letech 1946 – 1980.

Tabulka č. 47: Bytový fond

Byty úhrnem		167	
V tom	byty obydlené		130
	z toho	v rodin. domech	103
		v bytových domech	27
	byty neobydlené v obydlených domech		7
	byty neobydlené v neobydlených domech		30
	z toho podle důvodu	obydlené přechodně	0
		slouží k rekreaci	14

Pramen: Český statistický úřad, Sčítání lidu 2001

Podle tabulky č. 47 je většina bytů obydlených a situovaných v rodinných domech. V katastrálním území obce je 8 % bytů sloužících k rekreaci.

4.1.9 VPZ Pernek

4.1.9.1 Obecná charakteristika obce

Obrázek č. 31: Čtyřboký dům „vierkant“

Kolonizace vysoko položené podhorské krajiny byla v rukou zlatokorunského klášteřa cisterciáků, založeného roku 1263. Ve středověku vesnice patřila pod hornoplánskou rychtu a po rozpadu klášterních držav během husitských válek ji vlastnili Rožmberkové, kteří ji připojili k Českému Krumlovu. První přímá zmínka o Perneku pochází z doby okolo roku 1440, kdy byla vesnice dále spravována z rychty v Horní Plané.

Období totality vesnici poznamenalo neobyčejně ničivě. Po odsunu německy mluvícího obyvatelstva zůstala většina usedlostí prázdná a přestože se vesnici podařilo

Vesnice Pernek leží 4 km severozápadně od Horní Plané na svahu nad Lipenskou údolní nádrží v nadmořské výšce 766 m. Asi 4 km severovýchodně od vsi se zdvihá Špičák (1221 m), hlavní vrchol Želnavské hornatiny, ve které pramení Pernecký potok, který protéká vesnicí a vlévá se do lipenské přehradní nádrže.

později částečně dosídlit, zůstává i dnes mnoho staveb opuštěných a zdevastovaných. Přesto zde najdeme vynikající ukázky středověkých kolonizačních sídel z oblasti Šumavy a šumavského podhůří.

Jednotlivé usedlosti jsou situovány ve dvou rovnoběžných protilehlých řadách podél svažité obdélníkové návsi, jejíž čela zůstala

Obrázek č. 32: Jeden z mnoha zdevastovaných domů v Perneku

až do počátku 20. století nezastavěná. Zástavba vesnice, navzdory drsné horské poloze, byla relativně brzy zděná. V roce 1826 byly všechny obytné stavby a sýpky zděné, dřevěné zůstávaly pouze stodoly a další hospodářské stavby.

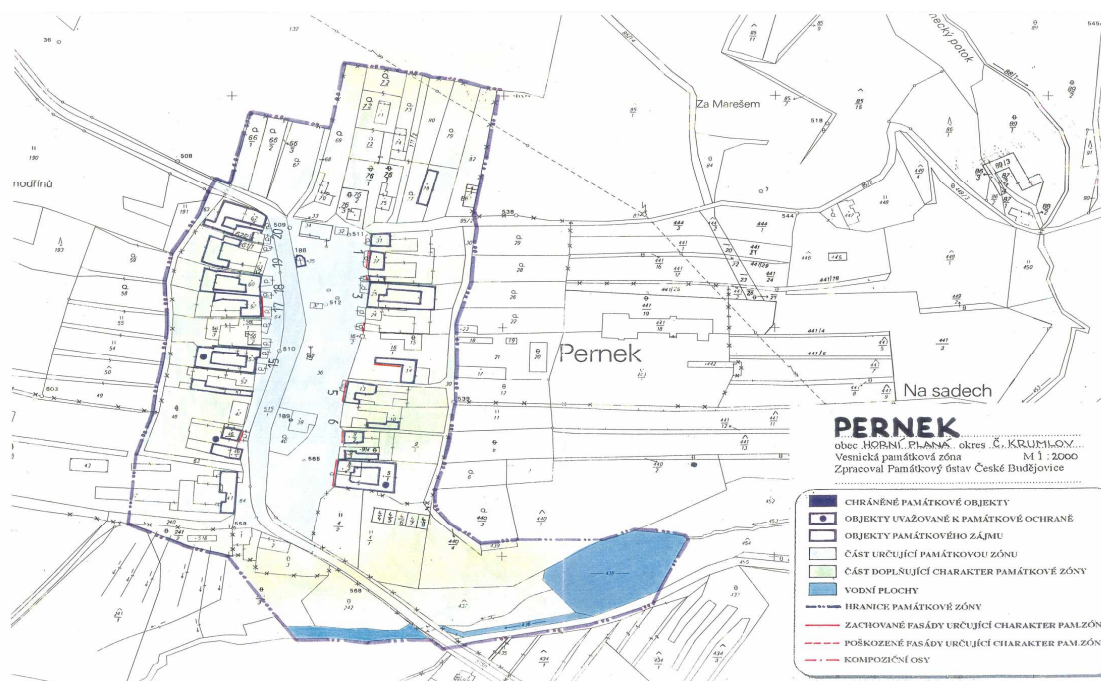
Až do poloviny 19. století měly jednotlivé usedlosti trojboký půdorys s patrovým domem, sýpkou a s bránou v čele dvora. Mezi nimi vyniká zejména dvorec č. p. 7 na východní straně návsi. Jedná se o mohutný dům se zachovanou empírovou štukovou výzdobou nebo dvorec datovaný z roku 1836 č. p. 13 s empírovým „sluncovým“ dekorem.

Ve druhé polovině 19. století byly některé usedlosti přestavěny do podoby uzavřených čtyřbokých dvorců hornorakouského typu, tzv. „vierkantů“. Pro domy je typická mohutná patrová stavba v čele a průjezd. Mezi čtyřboké dvorce můžeme v Perneku zařadit například domy č. p. 12, 15 nebo 3.

V horní části návsi stojí modernistická kaplička s věží z 20. let 20. století, která je zajímavou ukázkou novodobé architektury v tradičním prostředí návsi. Před kapličkou je litinový kříž z roku 1886.

Přes všechny tragické ztráty dodnes Pernek patří mezi nejvýznamnější soubory specifické zděné lidové architektury v široké oblasti jihovýchodní Šumavy a proto byla vesnice právem zařazena mezi památkové zóny.

4.1.9.2 Mapa VPZ Pernek

Obrázek č. 33: Mapa VPZ Pernek (pramen: Archív NPÚ)

4.1.9.3 Socioekonomická data

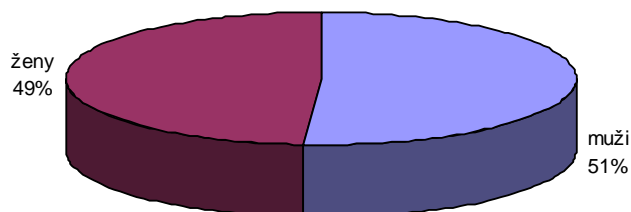
Tabulka č. 48: Obyvatelé – pohlaví a věk

Obyvatelstvo celkem		86
Z toho	muži	44
	ženy	42
věk 0 - 14		10
věk 15 - 59		61
věk 65 a více		15

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Tabulka č. 48 ukazuje, že většinu obyvatel tvoří muži (51 %) a nejvíce lidí je ve věkové skupině 15 – 59 let.

Graf č. 9: Podíl mužů a žen

Tabulka č. 49: Ekonomicky aktivní obyvatelé podle odvětví

Obyvatelstvo celkem		86
Ekonomicky aktivní celkem		44
Z toho podle odvětví	zemědělství, lesnictví, rybolov	10
	průmysl, stavebnictví	15
	služby	16
Vyjíždějící za prací		10

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Z tabulky č. 49 je patrné, že počet ekonomicky aktivních a neaktivních obyvatel je téměř stejný. Nejvíce byly z odvětví zastoupeny služby, následované průmyslem a stavebnictvím.

Tabulka č. 50 : Domy a byty

Domy celkem		32
Z toho	trvale obydlené	22
	na rekreaci	2
Byty celkem		46
Z toho	trvale obydlené	35
	z toho v rodinných domech	20
Hospodařící domácnosti		38

Pramen: ČSÚ, Statistický lexikon obcí ČR 2007

Podle tabulky č.50 v osadě tvoří trvale obydlené domy více než dvě třetiny domů. Trvale obydlených bytů je 43 %.

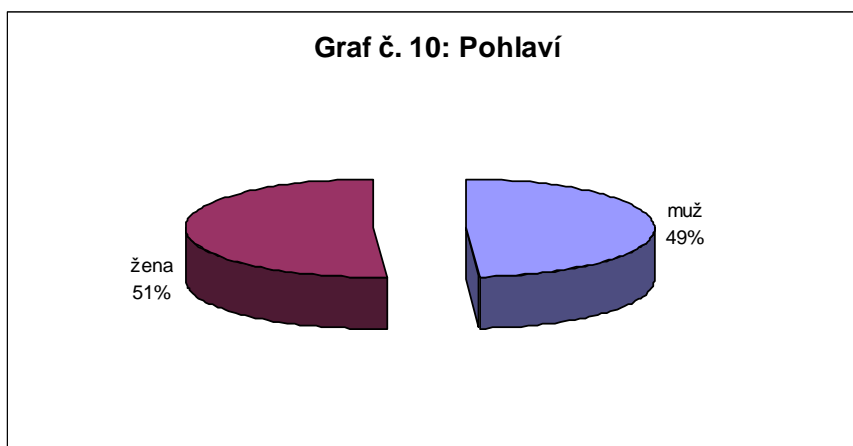
4.2 Výsledky sociologických šetření

4.2.1 Výsledky šetření mezi obyvateli vesnických památkových rezervací a zón

Údaje o respondentech

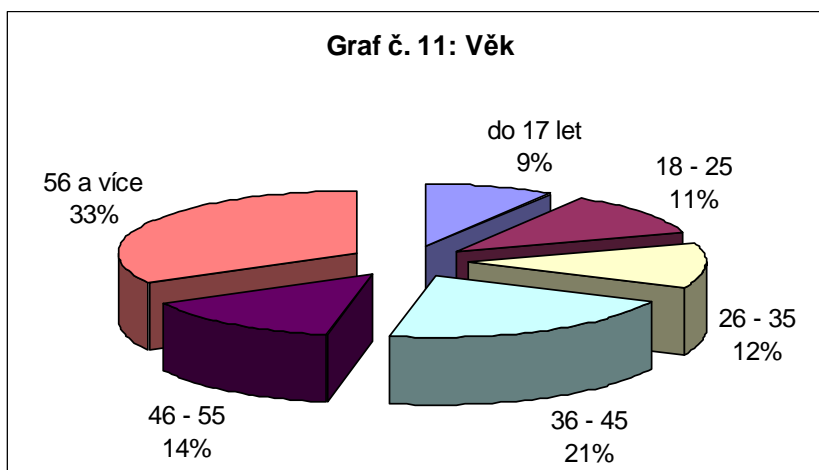
Pohlaví

Ve vybraných obcích bylo osloveno 109 lidí. Devět oslovených bylo z výzkumu vyřazeno, protože neměli žádný vztah k obci: osm bylo turistů a jeden byl v obci na návštěvě u rodičů. Z celkových 100 respondentů bylo 51 žen a 49 mužů.

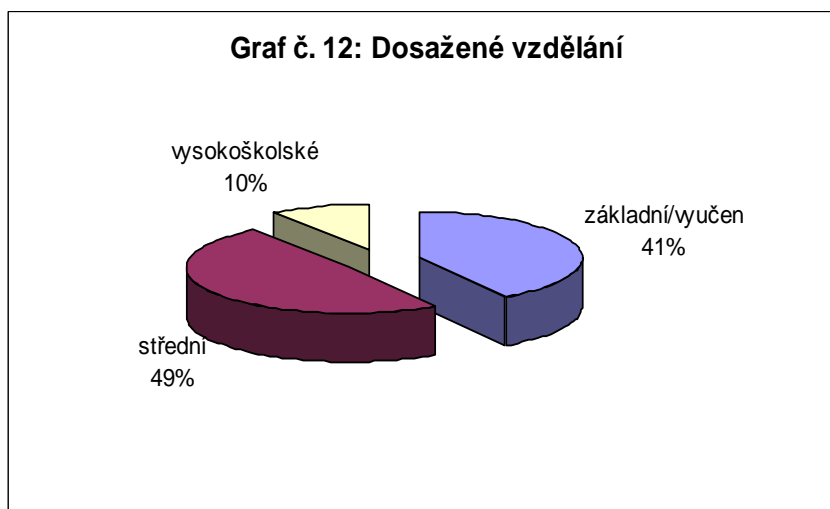
Věk

Nejvíce byla oslovena věková skupina lidí 56 a více, která je zastoupena 33 %. Druhou nejčastěji zastoupenou kategorií byla 36 – 45 let (21 %), následovaná věkovou skupinou 46 – 55 let (14 %). Nejméně zastoupenou kategorií byla skupina do 17 let (9 %). Právě tato věková skupina má podle výsledků dotazníkového šetření nejméně informací o problematice vesnické památkové péče.

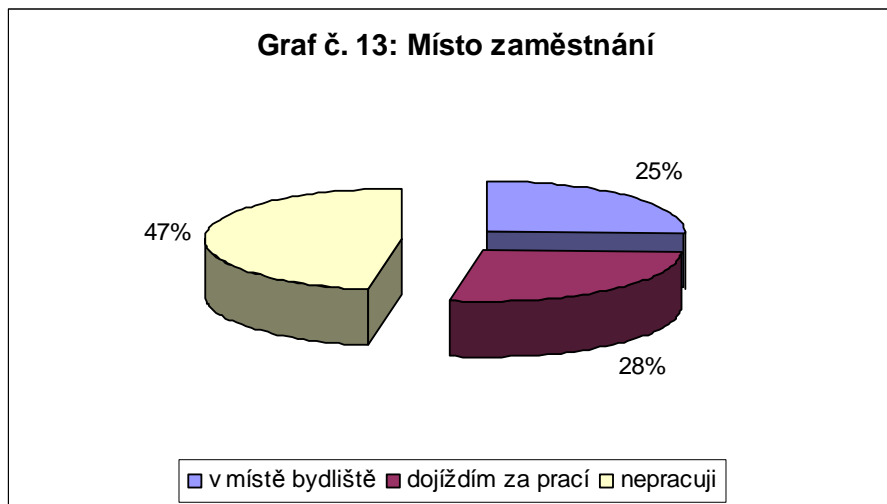
Dosažené vzdělání

Téměř polovina respondentů udala střední vzdělání jako své nejvyšší dosažené vzdělání. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří lidé v kategorii základním vzdělání nebo vyučen (41 %). Vysokoškolsky vzdělání lidé tvoří 10 % dotazovaných.

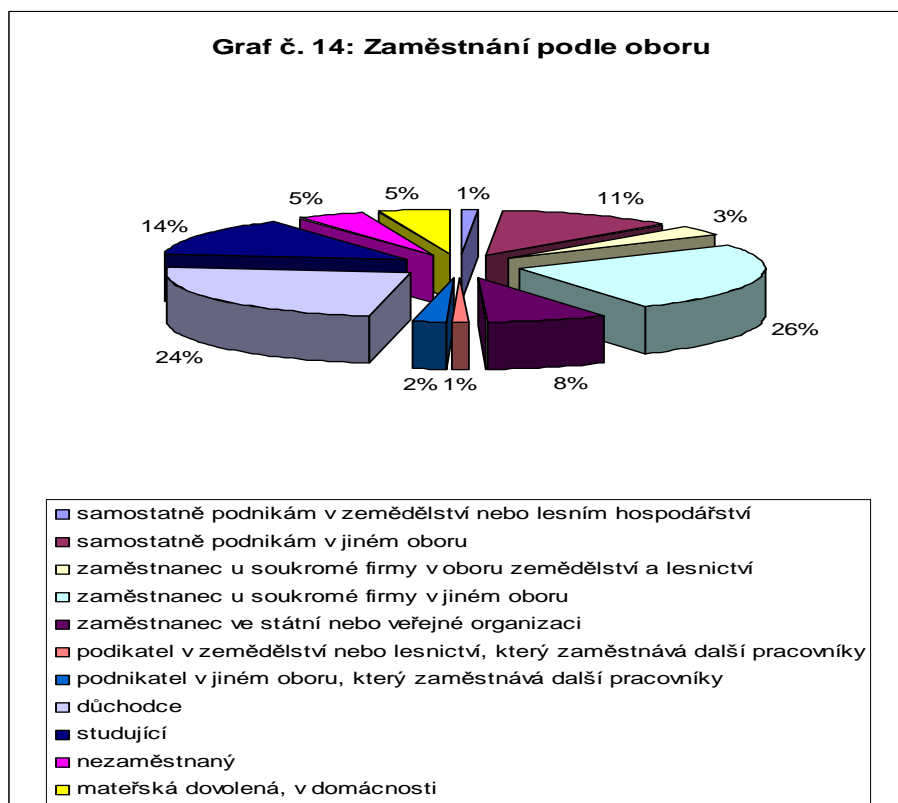
Místo zaměstnání

Z grafu č. 13 vyplývá, že 47 % respondentů nepracuje, 28 % dojíždí do zaměstnání a 25 % dotazovaných pracuje v místě bydliště. Na tuto otázku odpovídali pouze v obci trvale žijící obyvatelé.

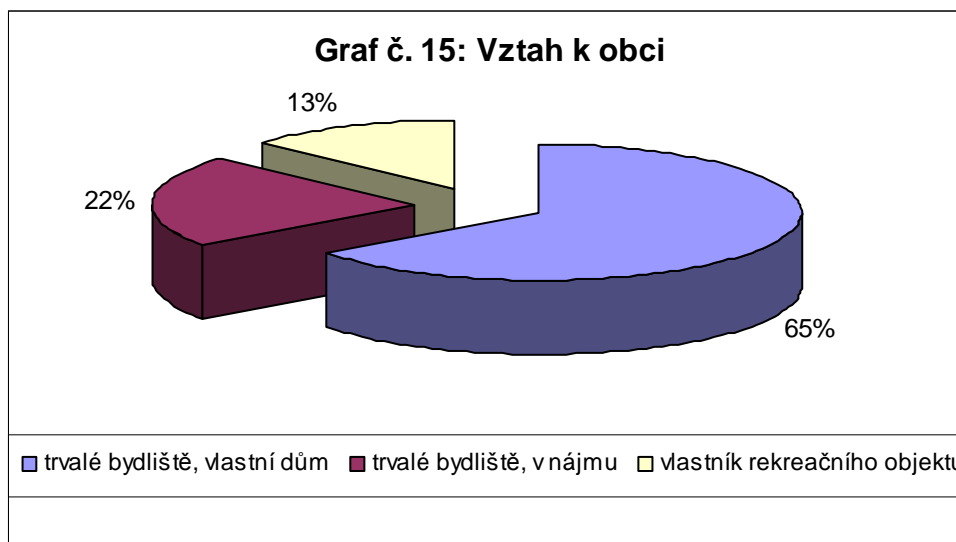
Zaměstnání podle oboru

Nejpočetnější skupina respondentů (26 %) pracuje u soukromé firmy v jiném oboru než zemědělství a lesní hospodářství, 24 % dotazovaných tvoří důchodci. Studenti tvoří 14% respondentů. Na tuto otázku odpovídali pouze trvalí obyvatelé.

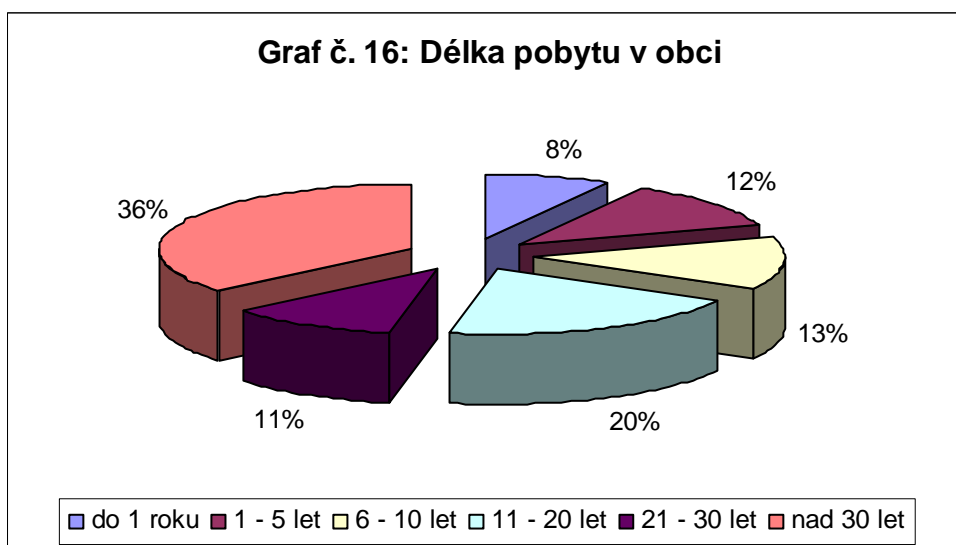
Otázka č. 1: Jaký je Váš vztah k obci?

Většina dotazovaných má v obci trvalé bydliště a bydlí ve vlastním domě (65 %), 22 % respondentů má v obci trvalé bydliště a bydlí v nájmu a 13 % dotázaných vlastní v obci rekreační objekt.

Otázka č. 2: Jak dlouho již v této obci pobýváte (trvale nebo přechodně)?

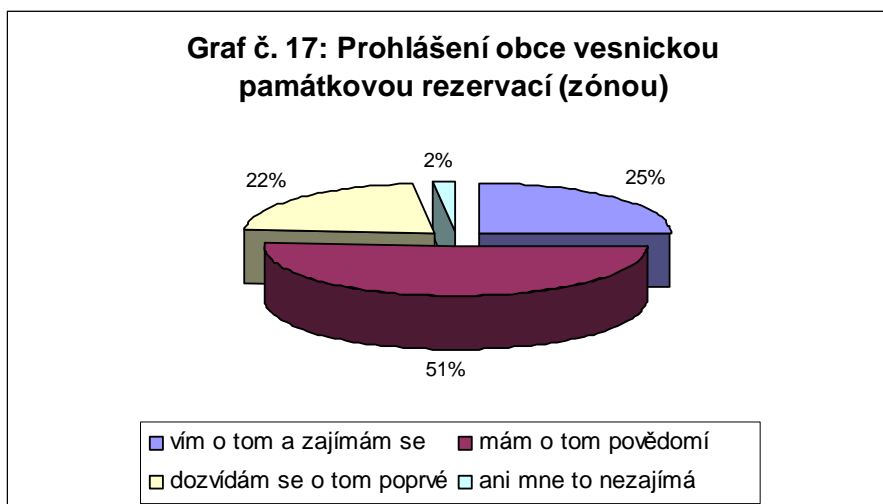
Nejvíce respondentů bydlí v obci více než 30 let (36 %). Jedná se převážně o lidi, kteří se v dané obci narodili a jsou s bydlením v obci spokojeni. Druhou nejpočetnější skupinu dotázaných tvoří lidé bydlící v obci v rozmezí 11 – 20 let (20 %). O zbytek pole se celkem rovnoměrně dělí ostatní kategorie délky pobytu v obci.

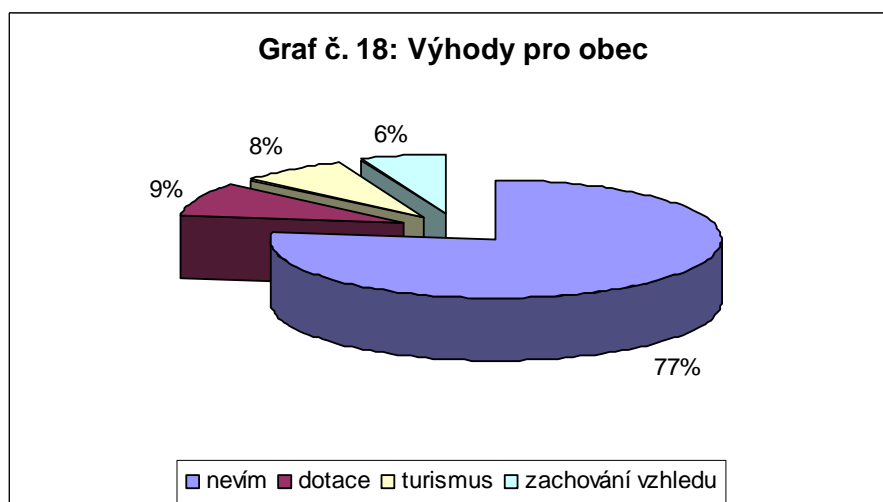
Otázka č. 3: Víte o tom, že Vaše obec, nebo její část byla prohlášena před časem vesnickou památkovou rezervací (zónou)?

Více jak polovina respondentů odpověděla, že má povědomí o prohlášení obce vesnickou památkovou rezervací (zónou), dalších 25 % dotazovaných o prohlášení ví a zajímá se o to. 22 % respondentů se o této skutečnosti dozvídá poprvé a pouhé 2 % oslovených považuje tento fakt za nezajímavý. Informovanost v této otázce je v obcích na velmi dobré úrovni.

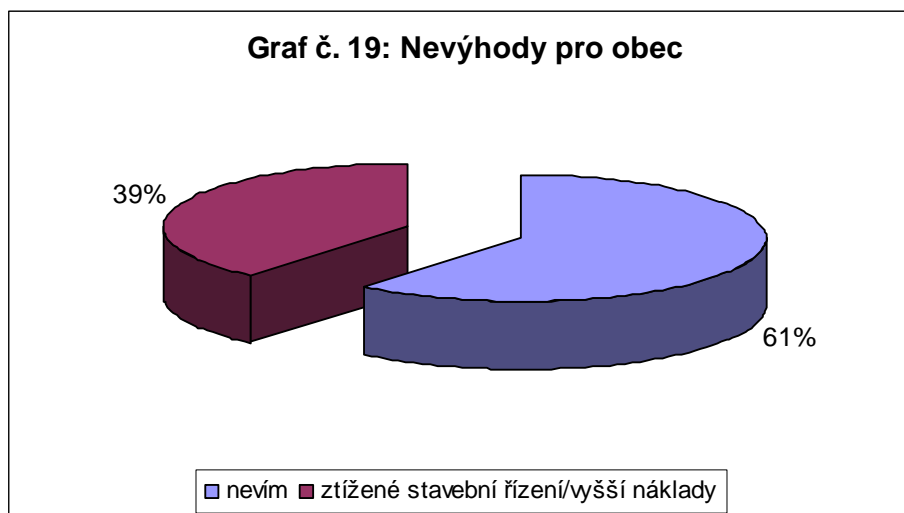
Otázka č. 4: Máte představu, jaké výhody to Vaší obci přináší?

Více než tři čtvrtiny obyvatel prohlásilo, že neví jaké výhody přináší prohlášení obce vesnickou památkovou rezervací (zónou). Zbývajících 23 % respondentů uvádí jako výhody možnost čerpání dotací na opravy domů, zvýšení turistického ruchu v obci a zachování historického vzhledu obce.

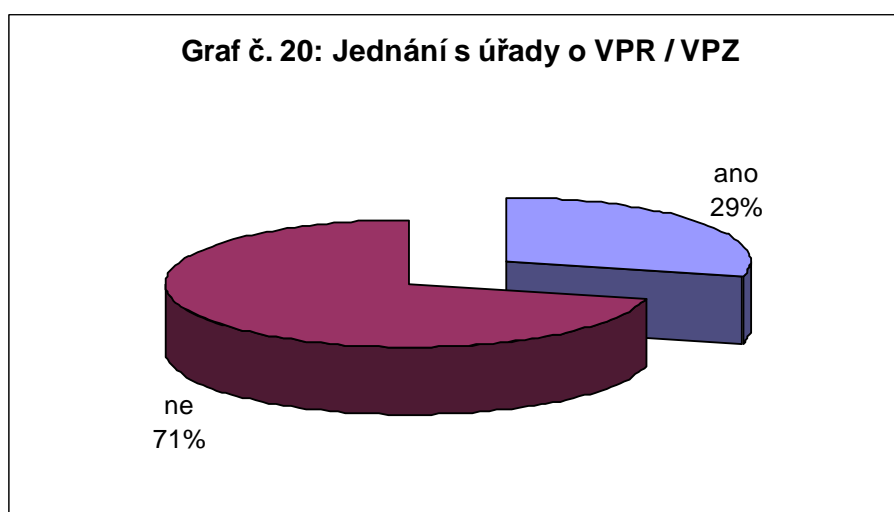
Otázka č. 5: Máte představu jaké nevýhody to Vaší obci přináší?

Na tuto otázku opět negativně odpověděla většina respondentů (61 %). Zbytek dotázaných jednoznačně uvádí jako nevýhody ztížené stavební řízení a zvýšení nákladů na rekonstrukce a opravy objektů. Dále jim vadí zásahy památkářů a zdlouhavé vyřizování dotací.

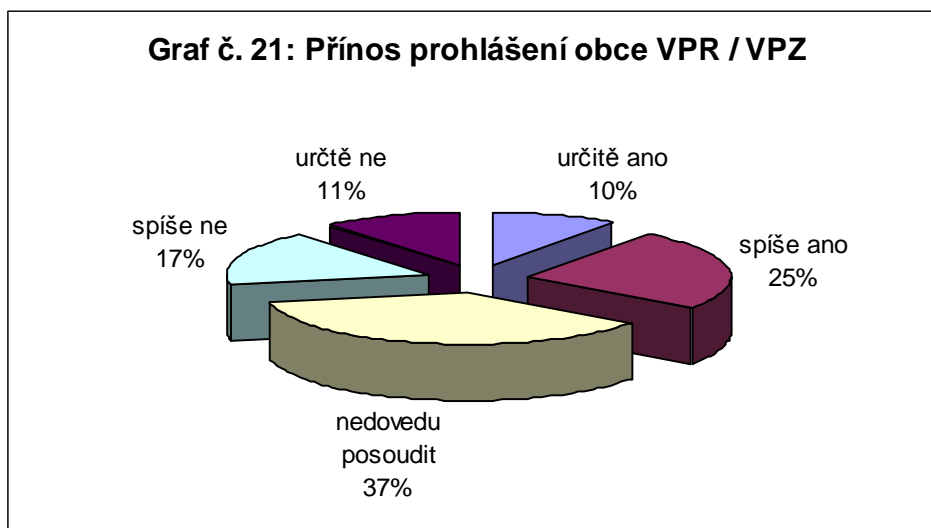
Otázka č. 6: Setkal jste se již při jednání s úřady s tím, že je Vaše obec (část obce) prohlášena vesnickou památkovou rezervací (zónou)?

Z grafu č. 20 je zřejmé, že se většina respondentů neseťkává s problematikou vesnické památkové péče při jednání s úřady. Zbýlých 29 % občanů památkově chráněných obcí v drtivé většině případů uvádějí stavební úřad jako místo, kde se setkali s touto problematikou.

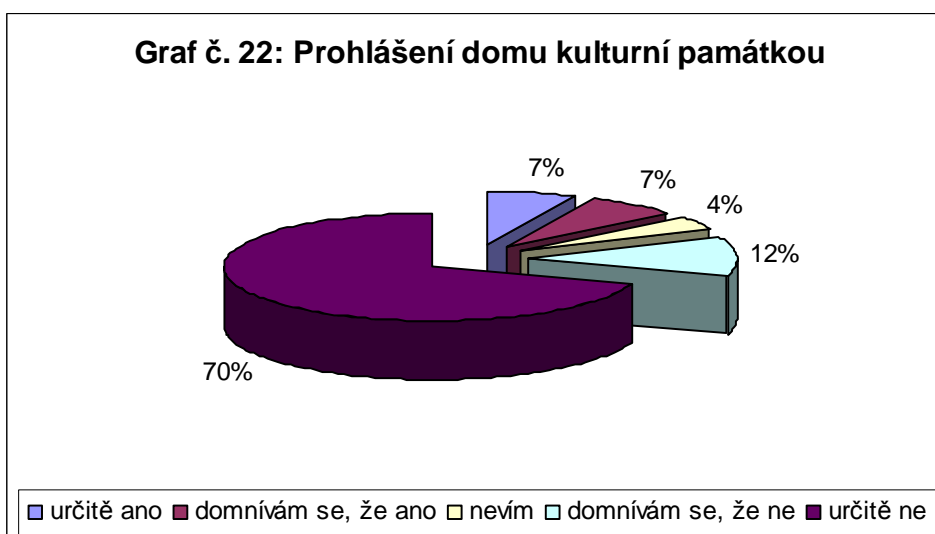
Otázka č. 7: Domníváte se, že prohlášení Vaší obce (části obce) vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo pro Vaši obec přínosem?

Na tuto otázku odpovědělo kladně celkem 35 % respondentů, 27 % dotázaných vyslovilo opačný názor. Více než třetina respondentů nedovedla otázku posoudit, protože nemá dostatek informací o této problematice.

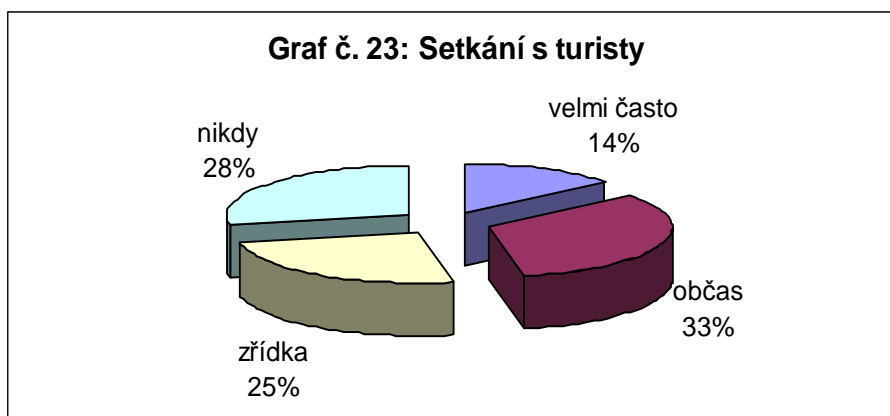
Otázka č. 8: Je dům, ve kterém bydlíte, prohlášen kulturní památkou?

Z grafu č. 22 je patrné, že 70 % respondentů bydlí v domě, který není prohlášen kulturní památkou. 7 % dotazovaných si je jisto, že bydlí v domě prohlášeném za kulturní památku, ostatní respondenti neví nebo se kloní k jedné z předcházejících variant.

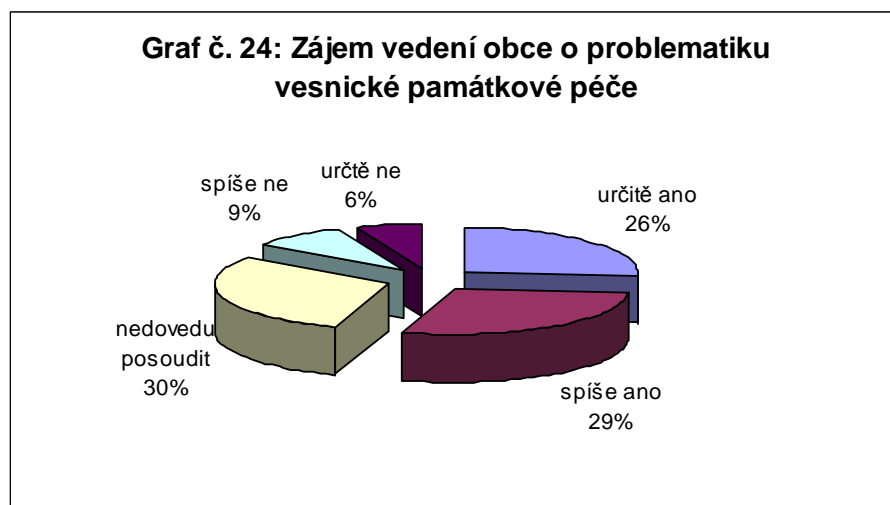
Otázka č. 9: Setkal jste se ve Vaší obci s lidmi, kteří si do Vaší obce přijeli prohlédnout historické stavby?

Odpovědi na tuto otázku byly velmi odlišné, zejména se odlišovali podle konkrétních obcí, kde dotazování probíhalo. Odpověď velmi často (14 %) jsem zaznamenal téměř výhradně v obci Stachy, kde jsem se jako v jediné obci setkal s turisty osobně. Ostatní odpovědi byly zastoupeny poměrně vyrovnaně v pořadí: občas 33 %, nikdy 28 % a zřídka 25 %.

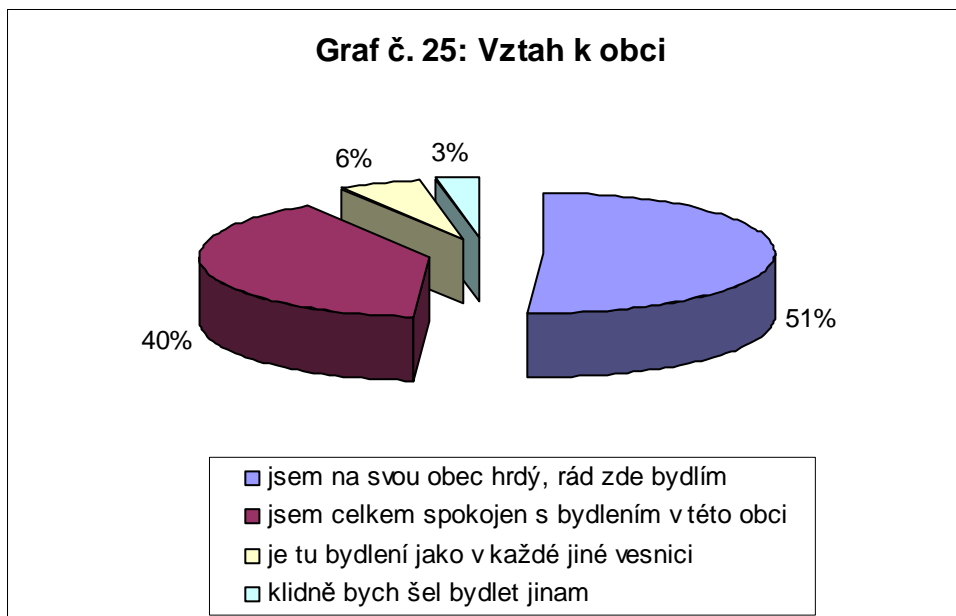
Otázka č. 10: Myslíte si, že se starosta a obecní zastupitelstvo zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou Vaší obce (části obce)?

Z grafu č. 24 vyplývá, že se podle 55 % respondentů vedení obce zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou obce. U 15 % respondentů převažuje názor, že se starosta o tuto problematiku nezajímá a 30 % dotázaných nedovede tuto situaci posoudit.

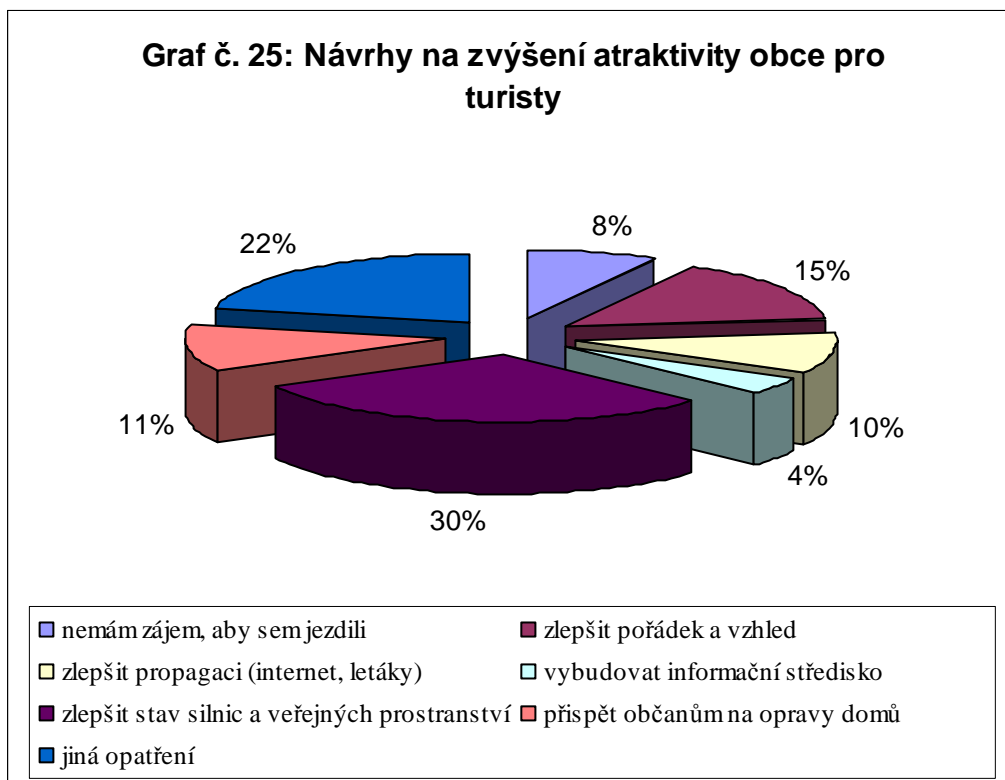
Otázka č. 11: Můžete charakterizovat Váš vztah k obci, kde trvale nebo přechodně bydlíte?

Více než polovina dotázaných uvedla, že bydlí ve své obci rád a je na svou obec hrdý. Jedná se převážně o obyvatele, kteří se v obci narodili a žijí zde celý život. Další velkou skupinou jsou lidé, kteří jsou s bydlením v obci spokojeni (40 %). Jen 3 % dotázaných nemá k obci žádný vztah a klidně by se odstěhovali.

Otázka č. 12: Co by měla Vaše obec udělat pro to, aby k Vám lidé jezdili na výlety jako turisté?

Nejvíce respondentů (30 %) odpovědělo na tuto otázku, že by se měl zlepšit stav silnic a veřejných prostranství a 15 % dotázaných si myslí, že by bylo dobré zlepšit pořádek a vzhled obce. Domnívám se, že do dvou výše zmíněných opatření vstupují také osobní přání dotázaných na všeobecné zlepšení kvality života v obci. V kategorii jiná opatření zmiňují občané památkově chráněných vesnic nejčastěji potřebu vybudovat v obci chybějící služby a pořádat kulturní akce. 8 % dotázaných nemá zájem, aby do jejich obce jezdili turisté. Jedná se výhradně o majitele rekreačních objektů, kteří hledají v bydlení na vesnici odpočinek od okolního světa.

4.2.2 Výsledky šetření mezi představiteli samospráv vesnických památkových rezervací a zón

Na dotazník pro představitele samosprávy vesnických památkových rezervací a zón odpovídali ve všech případech starostové vybraných obcí. V naprosté většině šlo o muže ve věku nad 46 let s úplným středním vzděláním. Kromě jednoho, žijí všichni starostové ve své obci více než 30 let, takže lze usuzovat, že jsou dobře obeznámeni s problematikou místního prostředí.

Všichni starostové správně uvedli, zda se jedná o vesnickou památkovou rezervaci či zónu a většina z nich i správný rok prohlášení. Nejčastěji je za VPR či VPZ prohlášena část obce – náves, ve třech případech celá obec. Všechny obce jsou členy alespoň jednoho sdružení obcí nebo mikroregionu.

V každé obci je zpracována územně-plánovací dokumentace, v šesti případech jde o územní plán a ve dvou o urbanistickou studii. Strategický plán rozvoje obce má většina obcí zpracován v rámci mikroregionu.

V otázce, zda bylo prohlášení obce nebo její části za vesnickou památkovou rezervaci či zónu přínosem, odpověděli respondenti převážně negativně. Kladně

odpověděli starostové, kteří vidí v zachování lidové architektury zvýšení turistického potenciálu své obce. Většina z nich se zajímá o problémy spojené s památkovou ochranou jejich obce, dva tuto otázku nedovedou sami posoudit.

Polovina respondentů zmiňuje jako výhodu památkové ochrany zachování lidové architektury do budoucna, dva z nich věří v rozvoj turismu v regionu. Druhá polovina respondentů žádné výhody nenachází. Jako nevýhody uvádí starostové např. komplikace při stavebních úpravách a prodražování rekonstrukcí ze strany památkové péče pro majitele nemovitostí, nedostatek prostředků na udržování a opravy památek a omezování nové výstavby v obci.

Jednání s pověřeným obecním úřadem, Krajským úřadem v Českých Budějovicích a Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích všeobecně hodnotí kladně všichni starostové. S některými z výše uvedených úřadů jednají zástupci obcí pouze zprostředkovaně přes jiný úřad.

Žádný ze starostů nebydlí v domě prohlášeném za kulturní památku. S turisty v obci se setkávají pouze občas nebo zřídka. Všichni respondenti jsou s bydlením ve své obci spokojeni, drtivá většina z nich je navíc na svou obec hrdá. Mezi stimuly zvýšení turistického ruchu v obci jmenují: zlepšit vybavenost obce o služby, vytvořit podmínky pro celosezónní turistiku, zlepšit propagaci obcí a přispět na opravu památek. Některé obce mají již připraveny k realizaci konkrétní projekty.

4.2.3 Výsledky šetření mezi představiteli pobočky Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích

O vyjádření názorů k problematice vesnických památkových rezervací a zón jsem požádal dva referenty památkové péče. Jeden z nich má na starosti vesnické památkové rezervace a zóny v okrese Prachatice a druhý v okrese Český Krumlov. Jedná se o muže a ženu, kteří v NPÚ pracují déle než 6 let a mají vysokoškolské vzdělání.

Respondenti se domnívají, že se představitelé památkově chráněných obcí spíše zajímají o problémy spojené s jejich památkovou ochranou. Výhody podle nich spočívají v zachování tradičního, estetického, prostorového uspořádání sídla a možnosti čerpat dotace z fondů Ministerstva kultury ČR a Krajského úřadu Jihočeského kraje. Respondenti se domnívají, že památková ochrana nepřináší pro obce žádné nevýhody.

Pro vlastníky jednotlivých objektů jmenují omezení ve výstavbě a úpravách z hlediska tvaru, hmoty a materiálu. V této souvislosti také zmiňují obtíže při získávání dotací na zvýšené náklady stavebních úprav.

Postoje obyvatel památkově chráněných obcí k návštěvám, pokynům a rozhodnutím orgánů národní památkové péče jsou podle respondentů velmi individuální. Od zcela negativních, přes neutrální respektování až po nadšení pro věc. Obecně lze říct, že negativní postoje zaujímají stálí obyvatelé, kteří touží po moderním bydlení a zásahy památkářů považují někteří jako omezování svých práv. Na druhé straně stojí chalupáři, kdy někteří z nich mají historicky věrně restaurování svých objektů jako svého koníčka.

Představitelé obcí zaujímají k památkové péči většinou kladné nebo neutrální postoje. Jednání s pověřenými obecními úřady, které jsou zodpovědné za památkovou péči hodnotí respondenti jako vzájemnou spolupráci. Vztah mezi NPÚ a Krajským úřadem není podle odpovědi dotazovaných ze zákona určen. NPÚ převážně jedná s městskými úřady pověřených obcí.

Oba respondenti se domnívají, že prohlášení obcí nebo jejich částí vesnickou památkovou rezervací (zónou) bylo určitě přínosem. Otázku, zda se setkali v obcích s turisty nedovedou posoudit, protože ve vybraných obcích nepobývají dostatečně často. K otázce „Co by měly obce udělat pro to, aby k nim jezdili turisté“ odpověděl jeden referent, že neví a druhý, že by měli zachovat historický vzhled vesnice.

4.2.4 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Během výzkumu jsem se setkal se značnými rozdíly mezi jednotlivými obcemi. Dospěl jsem k názoru, že v každé obci převládá většinový názor, který je v souladu s názorem vedení obce. Pokud vedení obce není nakloněno památkové ochraně a nemá snahu získávat z tohoto zdroje dotace pro rozvoj obcí, pak můžeme toto negativní smýšlení sledovat i u většiny obyvatel. Velmi důležitým momentem, jsou v této souvislosti volby do obecního zastupitelstva. S příchodem nového starosty se bohužel obvykle mění „priority“ a může dojít ke změně strategie rozvoje obce, tudíž i v problematice památkové ochrany. Někdy se také dostává památková péče na okraj zájmu starostů z důvodu jejich zaneprázdněnosti nebo nedostatku informací.

Velké rozdíly jsou také mezi obcemi, kde žijí většinou lidé s trvalým bydlištěm

a obcemi, kde jsou objekty převážně využívány k rekreačním účelům. U skupiny lidí s trvalým bydlištěm spíše převládají negativní postoje k památkové péči, protože pro ně prohlášení obce památkovou rezervací či zónou neznamenovalo žádný přínos. V případě lidí využívající domy k rekreaci se převážně setkáváme s pozitivními názory, protože většina z nich si pořizovala domy s úmyslem zachování jejich historického vzhledu.

Některé obce mají velmi dobrý potenciál využití turismu ke svému dalšímu rozvoji, jedná se hlavně o Stachy. V tomto případě se jedná o téměř hotovou turistickou destinaci. Obec Stachy leží na Šumavě, nedaleko od lyžařských středisek Zadov a Churáňov. V obci je k dispozici dostatek služeb potřebných pro turistický ruch. Vesnická památková zóna zde již jen přispívá k dalšímu zvýšení atraktivity pro turisty. Je to také jediná obec, kde jsem se osobně setkal s turisty.

U ostatních obcí lze tento potenciál jen tušit, a proto značná část jejich obyvatel uvedla, že neví na co by se turisté v jejich obci měli dívat. Popsali tím fakt, že jsou všechny domy v soukromém vlastnictví a ve vesnici chybí služby.

Při rozhovoru s kompetentními pracovníky Národního památkového úřadu došlo také k rozporu hodnocení představitelů památkově chráněných obcí. Pracovníci NPÚ hodnotí postoje starostů k památkové péči většinou jako kladný, ale z průzkumu vyplývá, že jejich postoje jsou převážně záporné. Je to způsobeno i faktem, že jednání těchto dvou úřadů probíhají většinou zprostředkovaně přes pověřený městský úřad.

5 SWOT analýza výsledků a navržená opatření

5.1 SWOT analýza

Analýza vnitřních faktorů obcí

Silné stránky

- historické objekty v ochranném režimu památkové péče
- atraktivní krajina vhodná pro venkovskou turistiku a agroturistiku
- dobré podmínky pro aktivní trávení dovolené
- výhodná poloha nedaleko od přirozených center regionu
- výhodná poloha u hranic s Německem a Rakouskem
- zachované přírodní bohatství okolní krajiny
- velmi kvalitní životní prostředí
- členství v mikroregionech
- vybudované cyklostezky a dobře značené turistické trasy
- hustá silniční síť
- nižší cenová úroveň služeb
- nižší náklady na výrobní faktory
- dostatek pracovní síly
- dostatek podnikatelských prostor (nevyužité pozemky a budovy)

Slabé stránky

- špatný stav dopravních komunikací
- špatná dopravní obslužnost venkova
- stárnutí venkovského obyvatelstva
- odliv kvalifikované pracovní síly do větších měst
- nedostatečná propagace obce či regionu
- v některých případech nedostatečná infrastruktura (ČOV, , kanalizace, plyn, atd.)
- absence vzdělávacích, zdravotnických, kulturních, sportovních center
- nedostatek ubytovacích a stravovacích zařízení
- nízká úroveň obchodů a služeb
- využívání historický budov pouze k bydlení

- rušivý vliv novější zástavby v památkových rezervacích a zónách
- nevyváženost letní a zimní turistické sezóny
- nezájem místních obyvatel o rozvoj cestovního ruchu
- absence funkčního sdružení památkově chráněných vesnic a jejich vzájemná propagace
- nedostatek kapitálu k rozvoji aktivit venkovského cestovního ruchu
- slabší kupní síla obyvatelstva v regionu

Analýza vnějších faktorů

Příležitosti

- vzrůstající zájem o vesnickou turistiku a agroturistiku
- možnost získání finančních zdrojů z národních programů a fondů EU
- vytvoření národní sítě vesnických památkových rezervací a zón
- vytváření společných projektů na podporu venkovské turistiky v rámci mikroregionů, regionu a přeshraniční spolupráce
- navázat na odkaz tradiční české venkovské kultury
- podpořit zájem o tradiční vesnická řemesla a produkty
- doplnění a zkvalitnění služeb využitelných pro rozvoj cestovního ruchu
- podpořit projekty komerčního využití památkově chráněných objektů
- systematickou propagací ze strany státní památkové péče zvýšit zájem o památkovou ochranu, vhodnými prostředky podporovat vlastníky

Hrozby

- nedostatek finančních zdrojů k podpoře jednotlivých projektů
- negativní postoj místních obyvatel k památkové péči, turismu
- přílišná komercializace vesnického prostoru
- rozpor mezi zájmy obyvatel, státní památkové péče a turismu
- klimatické změny
- měnící se trendy turistického ruchu
- nezájem turistů o realizované projekty
- slábnutí tradiční venkovské kultury

5.2 Navržená opatření

Jednou z cest, která může vést k dalšímu rozvoji památkově chráněných vesnic je cestovní ruch. Musíme však mít na paměti, že jednotlivé obce jsou velice rozdílné, např. velikostí, počtem obyvatel, polohou, vybaveností službami, atd. Musí se vždy zohlednit možnosti konkrétní obce, protože je jejich potenciál značně odlišný. Podle mého názoru jsou zejména znevýhodněny malé osady a to z několika důvodů. Obyvatelé těchto osad tvoří z velké nebo převážné části majitelé rekreačních objektů a ti si nepřejí žádné zvyšování turistického ruchu v obci, protože jejich prioritou je žít v klidném prostředí. Dalším problémem těchto obcí je katastrofální úroveň služeb, špatná infrastruktura a nedostatek kvalifikovaných pracovníků. V neposlední řadě je třeba zmínit fakt, že jsou tyto malé obce podřízené pod obecní úřady větších obcí. Z toho vyplývá, že jsou tyto osady v mnoha případech na okraji zájmu těchto obecních úřadů, tudíž nelze předpokládat aktivní vytváření nových projektů na podporu rozvoje těchto osad.

Zde narážíme na základní předpoklad úspěšného rozvoje obce. Tím je zcela nepochybně vedení obce, které se musí opravdu ztotožnit s památkovou ochranou a hlavně musí chtít zlepšovat stav obce ke spokojenosti svých občanů. Musí efektivně komunikovat s občany, aby měli pocit, že stojí v popředí zájmu vedení obce. Teprve potom mohou začít přesvědčovat obyvatele o prospěšnosti vyhlášení obce vesnickou památkovou rezervací (zónou). Je potřeba ukázat obyvatelům nějaký hmatatelný důkaz, např. vytvořit projekt na opravu kulturní památky, úpravu veřejných prostranství v okolí památek atd., který bude částečně financován z fondů státní památkové péče nebo z jiných dotačních programů. Obecní úřad by měl upozorňovat své občany na všechny možnosti, jak získat finanční prostředky na opravy či rekonstrukce svých domů. Dále je žádoucí, aby představitelé obcí podporovali dobré vztahy mezi místními obyvateli, např. formou pořádání různých kulturních a sportovních akcí.

Zlepšit povědomí o vesnických památkových rezervacích a zónách by se měla snažit i státní památková péče ČR a to na všech svých úrovních. Jako vhodný způsob propagace bych zmínil vydávání brožury pro obyvatele VPR/VPZ. Ta by navázala na Příručku vlastníka kulturní památky vydanou Ministerstvem kultury v roce 2001. Tato publikace by měla být bezplatně distribuována všem obyvatelům VPR/VPZ a měla by obsahovat základní informace o systému památkové péče v ČR, možnostech využití finanční podpory pro majitele objektů a odkaz na webové stránky NPÚ s podrobnými

informacemi. V neposlední řadě by bylo vhodné, zamyslet se nad možností vzniku nového grantového programu určenému právě vlastníkům objektů ve VPR/VPZ, které nejsou prohlášeny kulturní památkou. Ti jsou v naprosté většině a jejich jediným zdrojem čerpání podpory je prakticky jen příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky poskytovaný krajským úřadem. Prostředky určené na tento grantový program jsou značně omezené.

Všechny sledované obce jsou členy alespoň jednoho mikroregionu nebo sdružení obcí. Vzájemná spolupráce je velmi výhodná z hlediska tvoření společných projektů, čerpání dotací z programů ČR a EU a především společné propagaci. Pokud budeme uvažovat cestovní ruch jako nástroj k úspěšnému rozvoji VPR a VPZ považují členství v mikroregionu za základ úspěchu. Navrhují vytvoření společného svazku památkově chráněných obcí okresu Prachatice a Český Krumlov. Všechny zmíněné obce leží v malebné krajině jižních Čech, proto se přímo nabízí možnost vytvoření a propojení již existujících cyklostezek v síť naučné cyklostezky. Jako základ bych využil naučnou cyklostezku Mikroregionu Netolicko, která je velmi dobře zpracovaná a strategicky dobře položená přibližně ve středu zkoumaného území. Jedná se o 50-ti kilometrový okruh po památkách idylické krajiny Netolicka. Trasa vede nenáročným terénem a dá se rozdělit na několik menších etap. Okruh je napojen na dálkové cyklotrasy směr Hluboká nad Vltavou, Holešovice, Český Krumlov, Vodňany a Vlachovo Březí. Podle stejného modelu by se mohlo vytvořit několik menších okruhů vždy s centrem v některé z VPR nebo VPZ, které by byly vzájemně propojené mezi sebou i na dálkové cyklotrasy. Společné internetové stránky by potom sloužily k propagaci a informovali o kulturních nebo sportovních akcích konaných v jednotlivých obcích. Jednotlivé památky na trase by byly navíc očíslovány a opatřeny informačními tabulemi se základními informacemi o poloze, historii místa, možnosti občerstvení, ubytování, využití dalších služeb nebo pořádaných akcích v dané obci. Na internetových stránkách by pak bylo možné najít další podrobnější informace o těchto památkách.

Téměř ve všech obcích se zachovala alespoň část vesnické kultury a starých tradic, např. ochotnická divadla, různá sdružení a spolky. Právě jednodenní kulturní nebo sportovní události by se staly páteří společné propagace svazku obcí. V této souvislosti mě napadají akce typu Den řemesel, Den dětí, Dny evropského dědictví, akce konané u příležitosti svátků a tradičních vesnických slavností jako jsou

Velikonoce, Vánoce, Masopust, atd. Při těchto příležitostech by se návštěvníci z měst, především rodiny s dětmi, seznamovali s tradicemi jihočeského venkova, mohli by si samy vyzkoušet vyrobit něco z tradiční vesnické tvorby, ochutnat speciality místní kuchyně nebo si prohlédnout hospodářská zvířata. Každá z obcí by měla za úkol podle svých možností vhodným způsobem zvýšit svojí atraktivitu, a tím i atraktivitu celého mikroregionu. Jako příklad uvádím skutečně plánované projekty, o kterých jsem se dozvěděl od starostů studovaných obcí: vybudování rozhledny, zřízení muzea textilu a informačního centra, vybudování golfového hřiště nebo lyžařského areálu. Tyto projekty by byly realizovány ve spolupráci se soukromými subjekty za využití dotací EU.

V zimním období by se v případě dobrých povětrnostních podmínek dala využít část cyklostezek jako trasy běžeckého lyžování. K úpravě tratí stačí běžný sněžný skútr s jednoduchým příslušenstvím. Tím bychom docílili alespoň částečného udržení turistického ruchu i v zimní sezóně.

Dále by svazek obcí podporoval jednotlivé projekty soukromých osob v oblasti rozvoje služeb v obci, vesnické turistiky, agroturistiky atd., a to poskytováním informací, poradenstvím a vzájemnou propagací.

Jak vyplývá z výše uvedených návrhů, obce by se zacílili na vesnický turistický ruch, tzn. zákazníka z velkých měst ČR a zahraničí. V těsné blízkosti památkově chráněných obcí leží krajské město České Budějovice, jehož obyvatelé, by mohli tvořit základní skupinu návštěvníků obcí. Propagace by byla zajišťována prostřednictvím užší spolupráce s Krajským úřadem s využitím jeho informačních kapacit, jako jsou infocentra, vydávané prospekty a turistické průvodce, informační tabule, umístěním reklamy na jeho webových stránkách, atd. Během svých pořádaných akcí by svazek rozdával drobné propagační předměty, jako jsou pohlednice, mapy, brožurky, propisky, šňůrky na krk, zápisníky atd., na kterých by bylo logo a kontakt na svazek obcí, zejména odkaz na internetové stránky. Velmi prospěšné by také bylo, umístit na hlavních silničních tazích v blízkosti památkových rezervací a zón informační značky, které by upozorňovaly na památkově chráněné vesnice.

Na národní úrovni by se propagace realizovala prostřednictvím internetu a to vytvořením společného portálu všech památkově chráněných vesnic v ČR, ve spolupráci s Ministerstvem kultury, Ministerstvem místního rozvoje a příslušnými státními organizacemi. Do projektu by se postupně zapojovali další památkově chráněné obce z celé ČR. Další formou prezentace by byla účast na veletrzích cestovního ruchu

v ČR, později i v zahraničí, kde by se dala oslovit odborná veřejnost a cestovní kanceláře a agentury.

Velmi důležitá je také přeshraniční spolupráce, protože se jedná o příhraniční region s velkým potenciálem návštěv zahraničních turistů. Ta by se realizovala opět na úrovni partnerských měst a mikroregionů v Německu a Rakousku.

Vždy ale musí zůstat na paměti, že se v případě VPR a VPZ nebude jednat o masovou turistiku, která by ani vzhledem k podstatě venkovské turistiky nebyla žádoucí. V první řadě musí být zajištěna spokojenost obyvatel a návštěvníků obce, tak aby mezi těmito dvěma skupinami nedocházelo k žádným konfliktům. Nejlepší reklamou je spokojený člověk. To by mělo být hlavní cílem všech představitelů obcí.

Obrázek č. 34: Mapa cyklostezky mikroregionu Netolicko

6 Závěr

Z výsledků sociologického průzkumu vyplývá, že prohlášení obce vesnickou památkovou rezervací nebo zónou významně ovlivňuje život v obci. Pro památkově chráněné obce posuzované v této práci tato skutečnost přináší klady i zápory. Podle mého názoru to pro obec znamená velkou příležitost k dalšímu úspěšnému rozvoji v budoucnosti. Záleží na obyvatelích a hlavně na představitelích místních samospráv, jak s touto výzvou naloží. Jedná se především o možnost získání finančních zdrojů EU i z rozpočtu ČR, které lze použít k financování projektů záchrany nebo obnovy architektonických památek a umělecký děl, ale také ke zlepšení kvality života ve vesnici. Tyto prostředky mohou směřovat např. do zlepšení infrastruktury, podpory vzdělávání, kultury a sportu, ale také do podpory vesnického turistického ruchu, pokud se obec rozhodne využít svůj potenciál tímto směrem.

Tři čtvrtiny obyvatel památkově chráněných vesnic vědí o prohlášení obce vesnickou památkovou rezervací či zónou, přesto 77 % dotázaných nedokáže vyjmenovat žádné z toho plynoucí výhody. Velká část obyvatel se staví k problematice vesnické památkové péče negativně. Jde především o majitele památkově nechráněných domů ležících ve VPZ, kteří považují zásahy památkové péče během stavebního řízení za nepřiměřené a velmi omezující. V tomto bodě se jasně projevila závislost názoru starostů a obyvatel stejné obce. V obci, kde se starosta s památkovou péčí neztotožnil, převažuje tentýž názor i u obyvatel. Podle mého názoru je jednou z příčin nedostatečně efektivní komunikace mezi orgány státní památkové péče, obecními úřady a občany vesnických památkových rezervací a zón.

Téměř dvě třetiny starostů nevnímají VPR a VPZ jako komparativní výhodu, se kterou by se dalo počítat v dalším rozvoji obce. Přesto mají některé obce připraveny k realizaci konkrétní projekty, jak zvýšit atraktivitu obce pro obyvatele i turisty. Polovina představitelů vedení obcí vidí v ochraně architektonického dědictví výhodu zachování historického rázu vesnice do budoucnosti. Jako stimuly vedoucí ke zvýšení turistického ruchu v obci starostové uvádějí: zlepšit vybavenost obce o služby, vytvořit podmínky pro celosezónní turistiku a zlepšit propagaci obcí. Obyvatelé navrhují zlepšit stav silnic a veřejných prostranství, přispět občanům na opravy domů, podporovat vznik nových služeb a zlepšit propagaci obce.

Mezi sledovanými obcemi byly velké rozdíly ve velikosti, počtu obyvatel,

celkovém vzhledu, kvalitě služeb atd., proto je důležité posoudit turistický potenciál jednotlivě u každé obce. Jiný bude ve velké obci ležící v horách, nedaleko lyžařského areálu s dostatkem služeb a v malé osadě s převahou chalupářů, kteří preferují klidné trávení volného času. Přesto mohou tyto dvě obce s velmi odlišnými parametry navázat spolupráci a vytvářet společné projekty

Vzájemnou spolupráci obcí v regionu vnímám jako základ úspěchu pro jejich další úspěšný rozvoj. Malé obce tak mohou realizovat nákladnější projekty, mohou si vzájemně vyměňovat informace a zkušenosti. Z tohoto hlediska je velmi pozitivní, že jsou všechny sledované vesnice členy jednoho nebo více mikroregionů či sdružení obcí. Největší zodpovědnost leží právě na vedení obce, protože určuje strategii rozvoje obce.

V neposlední řadě by prospělo zjednodušení žádostí o dotace na opravy nemovitostí ve VPR nebo VPZ a zrychlení vydávání posudků státní památkové péče ve stavebním řízení.

Nejdůležitější je vytvořit v obcích dobré podmínky, jak pro běžný život všech obyvatel, tak pro příjemné strávení volného času potencionálních návštěvníků. Spokojenost obyvatel památkově chráněných obcí a jejich aktivní zapojení do veřejného života obce je nezbytným předpokladem k úspěšnému rozvoji památkově chráněných vesnic.

7 Použitá literatura

- [1] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5
- [2] BUREŠ, P., ŠKABRADA, J., ŠNAJDROVÁ, H. *Památková ochrana historických vesnic v České republice*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, odbor památkové péče, 1996. ISBN 80-902096-2-9
- [3] HRABÁNKOVÁ, M., VOSEJPKOVÁ, M. *Regionální management*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 2002. ISBN 80-7040-564-3
- [4] HRBEK, J., a kol. *700 let obce Vitějovice*. Vitějovice: MNV Vitějovice, 1983.
- [5] JANEČKOVÁ, L., VAŠTIKOVÁ, M. *Marketing měst a obcí*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 1999. ISBN 80-7169-750-8
- [6] KAIGL, J., PECHOVÁ, K., ZÍDEK, M. *Příručka vlastníka kulturní památky*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo kultury České Republiky, 2001. ISBN 80-86310-19-1
- [7] MALÝ, I. *Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001. ISBN 80-210-2571-9
- [8] MANDÁK, F. *Stachy – nahlédnutí do minulosti*. 1. vyd. Stachy: Obecní úřad Stachy, 2004.
- [9] PEŠTA, J. *Encyklopedie českých vesnic: vesnické památkové rezervace, zóny a ostatní památkově hodnotná vesnická sídla v Čechách. Díl II., Jižní Čechy*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. ISBN 80-7277-149-3
- [10] STARÝ, V. *Mahouš, Kapitoly z dějin obce 1300 – 2000*. Mahouš: Obecní úřad Mahouš, 2000.
- [11] SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Metody sociologického a sociálně psychologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1999. ISBN 80-7079-203-5
- [12] www.czso.cz, 17.11.2007
- [13] www.horniplana.cz, 3.11.2007
- [14] www.isu.cz, 20.10.2007
- [15] www.kraj-jihocesky.cz, 6.2.2008
- [16] www.lhenice.cz, 30.6.2007
- [17] www.mirkovice.ois.cz, 20.9.2006

- [18] www.mkcr.cz, 22.10.2007
- [19] www.mmr.cz, 20.10.2007
- [20] www.mze.cz, 20.10.2007
- [21] www.netolice.cz/netolicko/, 28.11.2007
- [22] www.npu.cz, 20.8.2006
- [23] www.prachatice.cz, 25.6.2006
- [24] www.sturkturalni-fondy.cz, 16.1.2008
- [25] www.sumavanet.cz/stachy/, 11.12.2007
- [26] *Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů*

8 Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník pro obyvatele vesnických památkových rezervací a zón

Příloha č. 2: Dotazník pro představitele samosprávy vesnických památkových rezervací a zón

Příloha č. 3: Dotazník pro představitele pobočky Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích zodpovědného za studované vesnické památkové rezervace a zóny